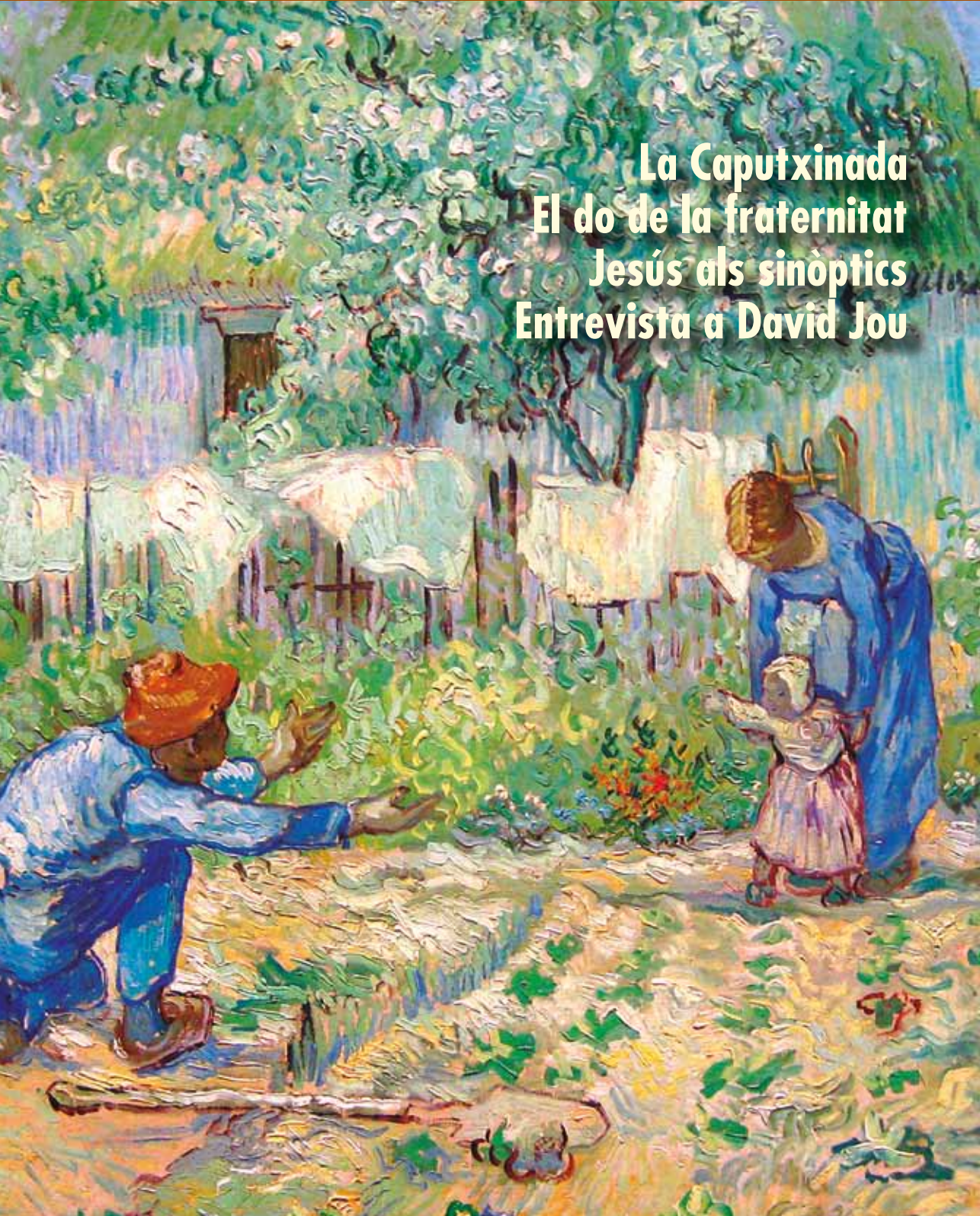

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LII - NÚM. 251 - GENER-ABRIL DE 2016

La Caputxinada
El do de la fraternitat
Jesús als sinòptics
Entrevista a David Jou

ÍNDEX

EDITORIAL

- ACOLLIDA**
Josep Manuel Vallejo 1

ESPAI FRANCISCÀ

Testimonis

- CONVIVÈNCIA I FAMÍLIA**
Conxita Martínez 2

Articles

- EL DO DE LA FRATERNITAT**
Lluís Arrom 6
- QUI VULGUI VENIR AMB MI...**
Llorenç Sagalés 18
- "DE LA CORRECCIÓ"**
Kajetan Esser 20

ESPAI CENTRAL: RECERCA 64

- ENTREVISTA A DAVID JOU**
Josep Manuel Vallejo

ESPAI BÍBLIC - TEOLÒGIC

- JESÚS EN L'EVANGELI DE MARC, MATEU I LLUC**
Jesús Romero 22

NECROLÒGICA

- FRA SEBASTIÀ IBARS**
Joan Botam 37

LLIBRES

- 50 ANYS DE LA CAPUTXINADA** 40

Foto coberta:
"Primers passos"
Vincent Van Gogh, 1890.

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Enric Emo
Jesús Romero
Gemma Cervera
Marta Palau
Anna González

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 20 €
De suport: 30 € per amunt

EDITORIAL

ACOLLIDA

FRA JOSEP MANUEL

Acollir el foraster, protegir el perseguit és una de les obres de misericòrdia. Des de temps immemorial les esglésies i els convents han estat lloc d'asil.

Ara fa cinquanta anys això es va viure al convent de Sarrià en l'anomenada Caputxinada. Tres dies d'acollida i protecció de cinc-cents estudiants i intel·lectuals amb la casa rodejada per la policia. En ocasió d'aquest esdeveniment ha sortit un nou volum a la col·lecció "a la Caputxina" que us presentem a la secció de llibres.

En l'espai central de Recerca us oferim una llarga entrevista amb David Jou, professor de Física a l'Autònoma i

membre de la Fundació Joan Maragall, on ens mostra la seva visió del món com a científic, poeta i cristià.

La Trobada Fraternal d'enguany a Pompeia, que se celebra com a aplec de totes les comunitats caputxines, duia com a tema central "La Convivència". Publiquem la ponència central de fra Lluís Arrom sobre la fraternitat i un testimoni de vida cristiana en la família de Conxita Martínez.

Totes les il·lustracions són quadres del pintor Van Gogh que podeu gaudir en colors a l'espai de la nostra revista al web: www.caputxins.cat

CONVIVÈNCIA I FAMÍLIA

CONXITA MARTÍNEZ

El que ara diré parteix de l'experiència viscuda durant trenta-tres anys de matrimoni i l'acompanyament de tres fills.

Quan parlo de convivència a la família no l'entenc només com una qüestió de normes pel bon funcionament de la llar, com les que poden establir unes persones que comparteixen pis: a tu et toca fer això tal dia, a mi allò altre, a tal hora hem de..., etc.

Per a mi la convivència familiar consisteix en VIURE PLEGATS, entenent per VIURE, el fet de CRÉIXER, MADURAR, DESENVOLUPAR-SE com a persona. I això, fer-ho plegats, en el si d'una família on cada integrant té el seu tarannà propi, adquirit, en part, per la genètica, en part per les pròpies experiències, influït per les circumstàncies que ens envolten...

Comprendreu que CONVIURE, VIURE JUNTS, comporta molta riquesa, doncs per exemple, jo no tinc el do de la paraula però en Manel, el meu espòs, sí que el té, i jo en dec tenir algun altre... El cas és que els seus i els meus sumen i també podem afegir els dons concedits als nostres fills... També comporta moltes alegries perquè celebres les alegries de cada un com a pròpies, per tant, tenim més racions d'alegries que si celebrem només les d'un mateix... però també hi ha dificultats, evidentment.

No sempre és fàcil la convivència doncs, com abans he dit, cada un és com és, amb les seves coses bones i no tan bones; no som perfectes, tenim limitacions que sovint ens costa acceptar.

Al llarg dels anys m'he adonat que, per tal que la convivència sigui reeixida, cal que aquesta es recolzi en L'AMOR, aquell amor que va més enllà de nosaltres.

Sense amor és difícil superar les moltes i diverses situacions més o menys difícils que la vida et porta i que posen a prova la convivència familiar: malalties, morts de familiars, crisis personals, crisis econòmiques, problemes familiars, amb els fills...

Aquest concepte de convivència i família penso que es desenvolupa en diferents espais tot i que, evidentment, hi ha connexions entre ells. Un seria la convivència conjugal, un altre la convivència i els fills, un tercer seria l'espai ocupat per les relacions amb les respectives famílies.

En aquest últim no hi entraré.

Quant a la convivència i els fills

Quan són petits has d'estar molt al cas del seu creixement físic, emocional, espiritual. Nosaltres hem basat la seva educació i convivència en els valors cristians, en els que tots dos creiem i

intentem comunicar als nostres fills; aquest ha estat el nostre treball mentre han estat petits i nosaltres hem sigut els seus referents. Valors de solidaritat, estimació, respecte envers els altres i la natura, compartir, ser agraïts, perdonar... valors que els han ajudat en la convivència i a créixer.

En arribar l'adolescència, deixem de ser els seus referents. Ara els troben entre els seus amics, al grup, moviments culturals o polítics, o d'altres històries que els envolten.

Temps de crítiques, de rebel·lar-se, d'autoafirmació, temps dels pactes, de lliurar batalles...

És l'època en què els pares patim més, sobretot perquè perdem gran part de la influència que teníem quan eren petits i ells encara són vulnerables.

És el temps en què la convivència trontolla una mica més, penso.

Malgrat que ens refusin, hem de ser al seu costat, escoltant-los, atents.

El Dr. Joan Corbella, en una xerrada per a pares aconsellava no malgastar forces en batalles, diguem de "poca importància", per lluitar amb totes les forces per motius que siguin realment importants on els hi vagi la vida (drogoaddicció, anorèxia...).

Mai no hem guanyat la batalla de les habitacions recollides. Les batalles de les marques i res de mòbil fins els 16 i el petit fins els 14, aquestes sí.

Però quan realment la convivència familiar va trontollar va ser en arribar la nostra filla gran als 14-15 anys. Amb ella vàrem perdre la guerra de les males companyies. Va canviar de caràcter, va deixar la seva cultura, va deixar els estudis, tenia una actitud de rebel·lia contra nosaltres i

jo crec que també contra ella mateixa... Vàrem intentar fer teràpia amb psicòlegs i psiquiatres, però no va funcionar, portant-la a prendre decisions errònies que l'han fet patir molt i nosaltres amb ella.

Per sort, la convivència, les relacions entre el Manel i jo i els dos germans petits no van patir massa, estàvem units, units al costat d'ella. Sempre hem estat al seu costat i ara que gràcies a Déu tot ha passat, ella ho reconeix i està agraïda.

Ara ja estan tots tres oficialment fora de casa, així que no tenim cap problema amb la convivència i els fills!

Convivència conjugal

En la convivència conjugal, crec que hi ha un concepte important: prioritzar.

Quan en Manel i jo ens vàrem casar formant així una família, el primer lloc en el meu "ràncing" el va passar a ocupar ell, així com jo vaig ocupar el primer en el seu; per davant de pare, mare, germans...

Perquè, a vegades, els qui dificulten la convivència són les pròpies famílies.

Poc després de morir el pare d'en Manel, vàrem dir a la seva mare, que estava sola, que vingüés a casa a passar una temporada per ajudar-la a refer-se. La meva sogra ha estat una persona molt activa, molt emprenedora i quan va arribar a casa no va saber ocupar el seu lloc d'àvia; suposo que de forma inconscient,

En Manel va haver de fer-ne ús del seu dipòsit de paciència, i molt! quan em van diagnosticar una depressió endògena que arrossegava ja fa vint-i-tants anys i arrossegaré tota la vida, però que en el moment en què em va sorgir ens va fer patir molt. Sense saber com ni per què jo em trobava en un pou fosc i profund i no podia sortir-ne, al contrari, la mateixa malaltia em duia a enfonsar-me més, i ell, amb molta

va agafar la batuta en l'educació dels nens, cosa que naturalment va interferir en la convivència i en Manel va haver de prendre partit, per dir-ho així. Em va fer costat i va demanar a la seva mare que tornés a casa seva, cosa gens fàcil per a un fill.

També tenim l'experiència amb un germà meu i la seva dona als que en Manel els va donar treball a la seva empresa i la cosa es va complicar i va acabar malament i allunyats. Amb el temps, la cosa es va suavitzar una mica... Però jo sempre vaig tenir clar en qui havia dipositat la meua confiança.

Per tant, tenir clar amb qui vas de la mà, és important.

Altres vegades les dificultats per a la convivència no vénen de fora... Per dissort o per sort, com ja he dit abans, no som perfectes.

A la primera carta de Sant Pau als Corintis, capítol 13, on fa aquella descripció tan bonica de com hauria de ser l'amor, una de les coses que diu és "El qui estima és pacient" i, en veritat us dic QUE CAL MOLTA PACIÈNCIA i que és un aspecte que cal treballar força pel bé de la convivència a la família; no en va l'han anomenada "santa" (santa paciència).

paciència, lluitava per estirar-me cap enfora. Les poques forces que tenia les emprava en el meu treball que em resultava dolorós i, quan arribava a casa, ja no servia per a gaire més. En Manel s'havia de fer càrrec de la casa i de la nena que tenia dos anys... Va tenir molta paciència per esperar-me que tornés. I encara n'ha de tenir quan vénen temps de "baixons" com la primavera o la tardor.

Pot ser per això que, després de tants anys, segons en quines qüestions, en té molt poca, de paciència.

També cal paciència amb les coses del dia a dia, en les manies o tics de caràcter que, amb l'edat, a més, s'accentuen: jo trobo que en Manel és molt més tossut ara que abans o, sovint, en els últims temps, he d'anar-li al darrere perquè tant li fa com surt al carrer, si la samarreta du "medalles" o els pantalons tenen un estrip..., o quan parla amb aquella vehemència que sembla que ja no es pugui dir ni afegir res més.

Crec també important per a la convivència tenir capacitat per empatitzar amb l'altre, ser capaç de posar-te en el seu lloc i intentar veure les coses com ell les veu, però això costa molt: la manera d'assimilar les situacions, les coses que passen, de

raonar, els sentiments, a vegades són tan diferents que es fa difícil... però s'ha d'intentar per tal de comprendre millor l'altre.

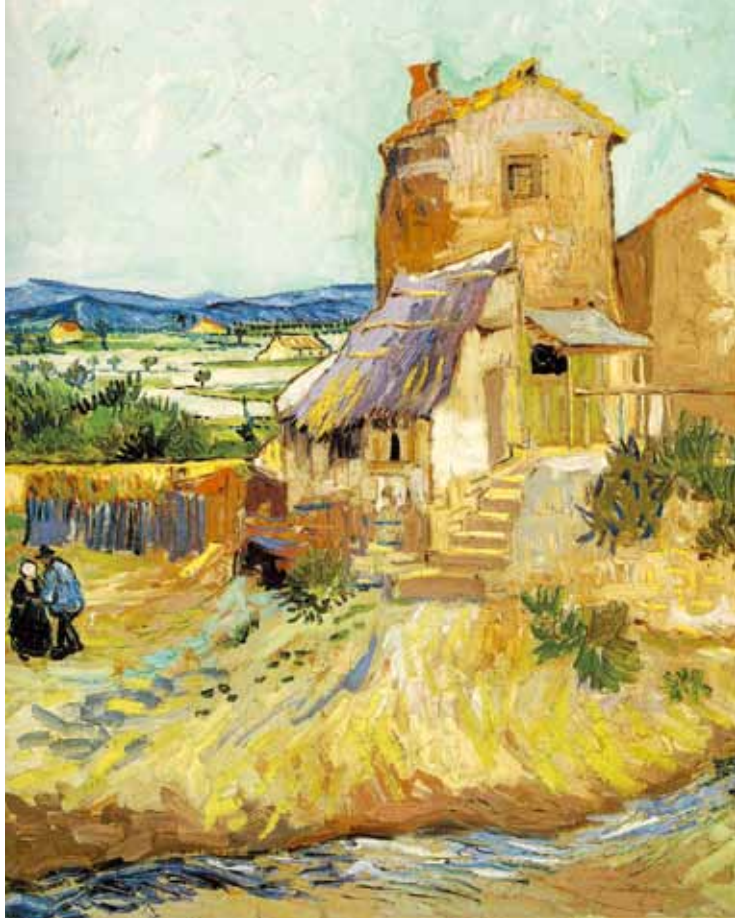
A mi em costa empatitzar amb en Manel en qüestió d'horaris: el seu horari va amb el sol, s'aixeca quan surt i se'n va a dormir quan es pon com aquell qui diu; jo m'aixeco quan ja fa una estona que és fora i vaig a dormir unes horettes després d'haver-se post. Bé, de fet, sí que empatitzo amb ell, em poso en el seu lloc, ho miro des del seu punt de vista i veig que és un horari bo per a la salut física i mental i intento seguir-lo, però no hi ha manera!

Sembla que no, però aquesta "disfunció horària" és prou important..., almenys, a casa, porta cua... Intentar posar-se en el lloc de l'altre ajuda al diàleg, penso que és la base per a un diàleg fructífer en la resolució de problemes, si no, pot esdevenir un monòleg on cada un defensa la seva postura.

Diàleg: altre aspecte important en la convivència. Cal confiança, ser sincer, i obrir el teu cor.

La convivència comporta un treball de coneixença de l'altre. Saber què vol dir quan diu això o allò altre, perquè no sempre diem allò que volem dir..., som així de complicats. Ens costa o no sabem expressar els nostres sentiments correctament. A vegades m'ha passat que amb intenció d'arreglar una cosa, l'he empitjorada per no saber expressar-me adientment, i hem acabat pitjor.

Però, potser, és així: a base d'equivocar-te, de demanar perdó, de reconciliar-te, que al llarg dels anys, de compartir la vida, arribes a aquella CONNEXIÓ que et fa veure mes enllà de les diferències, de les equivocacions, de les ferides, algunes curades, algunes en procés de curació...

Em ve a la memòria una expressió que surt a la pel·lícula Avatar. En lloc de saludar-se preguntant-se com estàs, posen la mà al cor de l'altre i diuen: "Te veo" (et veig) que implica una visió interior, profunda... no cal preguntar, ja ho veus.

Aquest concepte m'evoca la mirada de Déu, aquella mirada guaridora de Jesús sobre l'adúltera o la pecadora.

Arribats aquí crec sincerament, i així ho experimento jo, almenys, que el protagonista principal en la convivència, en aquest cas en la família, és el Senyor.

Ja ho va ser quan va beneir el nostre projecte de família ara fa trenta-tres anys, i ho es cada dia perquè és la seva Paraula, el seu Amor, la seva Compassió la que em guia i m'il·lumina en aquest viure plegats i que fa que quan miro "veig" al Manel, la Laia, l'Andreu i l'Alex senti una gran ALEGRIA.

EL DO DE LA FRATERNITAT

FRA LLUÍS ARROM

Fonament de la fraternitat

El fonament de la vida fraterna es troba en el mateix Déu, en la Santíssima Trinitat. El nostre Déu és un Déu que és amor. L'amor està a l'origen de tot allò que existeix. El Vaticà II diu que l'Església és aquest aplec que ha fet Jesucrist de tota la humanitat, en un sola família, a imatge i semblança de la Santíssima Trinitat. La vida fraterna serà la concreció de l'Església.

És interessant recordar com en la darrera pregària que fa Jesús abans de començar la Passió, a l'evangeli de sant Joan, Jesús amb insistència demana al Pare la unitat entre els seus deixebles: "Que siguin u com Tu, Pare, i jo som u" (Jn 17,21). I Jesús prega amb molta insistència, donant a entendre que és allò que més el preocupa i que hom constata que probablement és de les coses que més manquen dins la seva Església. "Si tots són u, tothom creurà que Tu m'has enviat, Pare" (Jn 17,23). Jesús té molt al cor

aquesta unitat. També l'apòstol sant Pau insisteix moltes vegades que el missatge de l'evangeli trenca les fronteres entre jueus i grecs, home i dona, esclau i lliure. Insisteix també que al si de la comunitat cristiana s'ha de reflectir aquesta unitat, aquest amor, tal com diu la carta als Filipencs, amb els mateixos sentiments de Crist, bandejant tota rivalitat, sentint l'altre com a superior a mi, honorant-nos, servint-nos, estimant-nos amb un amor entranyable. I això no és una opció relativa dins la vida cristiana, dins l'Església, sinó que és quelcom essencial. Ja ho hem vist en aquella pregària que fa Jesús al darrer sopar: "Així el món coneixerà, creurà que Tu, Pare, m'has enviat". L'evangeli de Jesús no es pot anunciar sense l'amor, sense la comunió entre germans.

La vida fraterna des de l'esperança

M'agrada també recordar com sant Agustí explica el Cel. L'explica precisament com una gran fraternitat i diu que la felicitat del Cel és perquè hi regna la caritat. Diu que cadascun se sent feliç per l'altre, per la glòria que té el seu germà, cadascun se sent admirat, meravellat de la bellesa, de la bondat del seu germà. Per tant, en el Cel, tal com ens el descriu sant Agustí, no n'hi ha per menys. No hi cap allò de dir: "Jo en el Cel em conformo d'estar en un racó", perquè la glòria de l'altre és la teva glòria, perquè ets més feliç de la felicitat de l'altre que de la teva pròpia. Sant Agustí diu això en base a la caritat. El Cel és el regne de la caritat, i el contraposa al regne de l'enveja, que és el contrari de l'amor, que

converteix la vida en un infern. Nosaltres, doncs, aspirem a aquest Cel, que és el nostre destí últim.

L'Església considera la vida fraterna com una anticipació d'aquest Cel, com un signe de la vida benaurada. En realitat, la vida autènticament cristiana vol anticipar allò que esperem. Però parlem d'esperança, perquè vol dir que encara no l'hem assolit. Això sempre ens ho trobarem, a la vida fraterna, i jo crec que d'una manera especial en la vida franciscana. Tal com sant Francesc va viure la vida fraterna, i tal com la llegim, moltes vegades ens deixa profundament commoguts la bellesa, la bondat de la vida fraterna com l'havia viscut sant Francesc i els seus primers companys, que a vegades pot generar també una gran frustració per la distància que hi ha entre l'ideal i la realitat. Per això, és important sempre recordar que la vida fraterna és signe de la vida benaurada, és viscuda amb esperança perquè encara no l'hem assolit, i el signe aquí a la terra sempre té aquesta ambigüitat: s'anticipa aquesta vida però també és una lluita, un combat, una tasca a realitzar.

1. JESÚS

Jesús, mestre i fonament de la vida fraterna

Si un examina les ensenyances de Jesús, bona part d'aquestes van encaminades a com viure l'amor al germà. No directament a una vida pròpiament fraterna, però la vida fraterna és la concreció, és el dir: "Vull viure de veritat això que Jesús està ensenyant, aquesta fraternitat amb tots els homes, viure-la en concret". Jesús ens ensenya l'amor fratern com el camí d'accés a Déu.

Hi ha una paraula molt antiga de Jesús, recollida pels Pares de l'Església però que no està al Nou Testament, que diu: "Veus el teu germà, veus el Senyor el teu

Déu". Són unes paraules que l'Església primitiva atribuïa a Jesús, i molt probablement són d'ell.

Jesús ens ensenyarà, doncs, una manera de comportar-nos que serà una imitació, d'alguna manera, del comportament de Déu, i és un comportament que podríem traduir com amor, un amor sense límits, un amor que estima per damunt de tot allò que estanca la vida.

¿Com concreta Jesús tot això? Ho concreta constituint aquella petita fraternitat de dotze apòstols, que són molt diferents, fins i tot oposats. Entre la comunitat dels apòstols tenim un Mateu que està al servei dels romans, o tenim un Simó el Zelota que està amb els que creuen en la lluita armada contra Roma. Realment és difícil conviure dues persones que pensen d'una manera tan oposada. Semblen dues persones cridades a odiar-se. I, a part d'això, els evangelis no amaguen els conflictes interns de la comunitat dels dotze apòstols. Són els conflictes normals perquè per entendre la vida fraterna no hem de

perdre mai de vista la realitat, i és que l'ésser humà és un ésser ferit pel pecat, i prescindir d'aquesta realitat és abocar-se a un fracàs absolut. Hem de comptar-hi amb això i no ens han de sorprendre les nostres febleses, contradiccions i caigudes, perquè som així, és la nostra pasta humana.

La vida fraterna gira entorn de Jesús. Els dotze apòstols no s'han aplegat perquè hagin volgut, o perquè siguin molt amics, o perquè tinguin qualsevol interès en particular. S'han aplegat perquè Jesús els ha cridat, i durant aquest temps que conviuen amb Jesús aprenen a conèixer-lo, a estimar-lo, a relacionar-se amb Ell. Aprenen a descobrir el Déu de Jesús, aprenen a girar entorn del Déu de Jesús, de l'Abba, del seu Pare, i aprenen a relacionar-se tal com el Pare vol que els seus fills es relacionin.

Els apòstols aplegats per Jesús tenen la missió d'anunciar l'evangeli, la missió de prolongar l'obra de Jesús, d'alliberar, de curar i de mostrar que el món, que la vida humana pot ser molt diferent a com moltes vegades nosaltres l'organitzem. És fer palpable, visible, real, l'amor infinit que el nostre Pare del Cel té per tots nosaltres, és crear entre els homes aquest Cel, aquest paradís, aquest Regne que Déu el nostre Pare vol que nosaltres visquem. Jesús no ho vol fer sol, mai no ho

ha fet sol, ho fa amb els dotze apòstols. Per a Jesús és molt important. No es pot anunciar el Regne en solitari. Fins i tot, quan els envia, ho fa de dos en dos. El primer testimoni que el Regne és veritat és l'amor mutu. Quan dues persones que per ideologies s'haurien d'avorrir i detestar, són capaces d'estimar-se, respectar-se, cuidar-se i treballar juntes perquè tota la humanitat sigui una sola família, és que ha passat quelcom de molt gran, quelcom que sobrepassa la mentalitat purament humana. Déu hi és present.

Per a mi, és en l'amor autènticament fraterno, on es manifesta la glòria de Déu. En la vida de Jesús és ben bé així. ¿Quan es manifesta d'una manera més poderosa la divinitat de Jesús? Per a mi és quan des de la creu Jesús demana perdó per a aquells que el crucifiquen i es riuen d'ell. Només Déu pot fer una cosa així. Hi ha un amor molt més poderós que la mort, que l'odi, que la destrucció d'un ésser humà en totes les seves dimensions. És un amor que és diví. Aquest amor, lluny de ser una realitat feble, és una realitat molt poderosa. Quan Jesús ens diu: "Sigueu perfectes com el vostre Pare és perfecte" (Mt 5,48), ens està convidant a viure dintre nostre aquest amor totpoderós que és Déu. Déu pot estimar d'aquesta manera perquè ningú no el pot destruir, ningú no pot aniquilar-lo. Déu és pur amor, per això Jesús el compara amb la força del sol. El sol dóna llum i dóna escalf a tots, sense discriminacions. En realitat la rancúnia, la rivalitat, l'enveja són expressions de la feblesa humana. Són expressions de la nostra condició moridora, de la lluita per la supervivència. No són l'expressió que siguem fills de Déu, imatge i semblança seva. Són expressió de la nostra condició moridora i pecadora.

Jesús no pot anunciar aquest evangeli del Regne sense que es faci realitat a través d'aquells que l'anuncien. L'han de viure. Ells són el petit nucli, petitíssim,

com una llavor petita de mostassa que ha de convertir-se en un gran arbust, són el nucli d'aquesta humanitat nova que trencarà les barreres, que trencarà les rivalitats, els odis, que crearà un món nou, una terra nova.

L'Eucaristia

Com deia abans, la fraternitat és viscuda en la realitat. Jesús mai no amaga la realitat. I això és important perquè la vida fraterna que arrela en Jesús està constantment combatuda per l'antivida fraterna. El nostre cor té dinàmiques contràries a l'amor fratern. Les tinc en mi i les tenen els altres que m'envolten, sigui l'egoisme, la rivalitat, la gelosia, la mandra, la manca de fe... La vida fraterna no es pot viure sense fe. La fe en el misteri de Déu que està al bell mig d'aquesta vida fraterna, aquesta fe que ens ensenyarà Jesús. No podem viure la vida fraterna sense adherir-nos profundament a Jesús, i això implica conèixer-lo, enamorar-nos de la seva persona, relacionar-nos amb Ell per la pregària... Aquest és el sentit de l'Eucaristia. L'Eucaristia, que és la vida de Jesús que es trenca per donar-nos vida a nosaltres. L'Eucaristia és com un termòmetre de la nostra vida fraterna, com una exigència i ha de ser un nodriment. Jo personalment he de dir que quan a la fraternitat ens manca amor o costa molt el diàleg, quan hi ha actituds francament negatives, l'Eucaristia en fraternitat em costa. Em sembla com impossible viure l'Eucaristia sense reconciliació. No pots escapar-te de Déu, en aquell moment. No és possible unir-me a Déu, viure en Ell, estar en la seva òrbita, si no visc reconciliat amb el germà. No és possible. L'Eucaristia és com un foc que em crema quan no estic reconciliat. L'Eucaristia m'empeny a viure reconciliat i no puc compartir el cos i la sang de Jesús i viure barallat, amb rancúnia, amb actituds no fraternes.

La minoritat

Un altre aspecte de la vida fraterna al qual Jesús donarà molta importància és la minoritat. La manca de minoritat serà precisament allò que obstaculitza, d'una manera particular, la petita fraternitat dels apòstols. Jesús insisteix en aquesta minoritat amb el seu ensenyament. A l'evangeli de sant Mateu 23,8-10, diu als seus deixebles: "No us feu anomenar mestres perquè de mestres només en teniu un i tots vosaltres sou germans; ni anomeneu ningú pare vostre aquí a la terra perquè de pare només en teniu un que és el del cel". Jesús ens vol recordar que només tenim un pare que és el pare de tots, un pare en el sentit absolutament veritable de la paraula pare, pel nostre origen i el nostre fi. Totes les diferències que hi ha, inevitables, normals i lògiques, no són suficients per a considerar uns germans superiors als altres. Només hi ha un pare, només hi ha un mestre, només hi ha un guia que és el Crist.

La vida fraterna demana una conversió en la mirada sobre els altres. Jesús s'esforçarà presentant la figura de l'infant. Els evangelis ens el presenten de diverses maneres. A l'evangeli de sant

Lluc 9,46-48, després de barallar-se els apòstols sobre qui és el més important, Jesús pren un infant, l'abraça i els mostra que aquest infant és el més important per a ell, que qui vulgui ser el primer que sigui el darrer i el servidor de tots. Ho torna a recordar també quan hi ha aquella altra baralla dels apòstols per aquella qüestió de sant Jaume i sant Joan, que volien ser els primers en el Regne. Torna a recordar-los que ell ha vingut a servir i no a ser servit, que el primer ha de ser el servidor de tots... Jesús vol transformar la mirada que tenen els seus deixebles, per això la fraternitat no pot ser mai mundana, s'ha de convertir de la seva mundanitat. Ens ho dirà sant Francesc i ens ho diu la tradició cristiana de diverses maneres. Santa Teresa de Jesús, per exemple, insisteix molt dient que les seves religioses no siguin mundanes, i ho diu en les relacions frateres. Diu: "Mai de la vida se us acudeixi en les vostres converses parlar si sou de tal família o de tal altra, d'aquesta cate-

goria o de tal altra..." Una cosa que era important en aquella època. Ella ho considerava com una cosa profundament mundana perquè introdueix en el si de la fraternitat unes categories que no són les de Jesús, que són precisament les que trenquen la fraternitat, que són les categories que regeixen el nostre món, però nosaltres no ens podem regir per les categories d'aquest món.

D'una manera magistral ho expressarà Jesús sobretot en el rentament de peus (Jn 13). Amb el seu mateix exemple Jesús renta els peus als deixebles com un esclau faria amb els seus senyors. Aquí hi ha un punt que, per a mi, és el nuclear. ¿Com viu aquí Jesús la seva relació fraterna amb els apòstols? La viu amb un amor humil. Però la humilitat de Jesús no és la humilitat d'algú que és inferior a un altre. Jesús no és inferior als seus apòstols, més aviat el contrari. Els apòstols són molt menys intel·ligents que Jesús, infinitament menys virtuoses que Jesús, i amb moltes més limitacions, evidentment, que Jesús. I Jesús s'agenolla davant d'ells, s'agenolla no només per fer semblar que és humil, sinó perquè Jesús sent un profund respecte per ells, sent reverència pels apòstols, és un amor reverent. Perquè descobreix un misteri profund en cadascú d'ells, que els fa servir-los amb humilitat, rentant-los els peus. L'amor de Jesús és un amor ple de reverència. És aquesta mirada de fe que Jesús ens vol transmetre, a descobrir en allò petit, en allò fràgil, en allò limitat, el misteri de Déu, la tendresa de Déu per la seva criatura, el poder de Déu que es manifesta en la fragilitat de la seva criatura, quan Ell la vol enaltir, reconstruir. La vulnerabilitat de Déu que s'identifica, també, en la vulnerabilitat de les seves criatures. És difícil d'expressar en paraules.

A mi m'agrada dir que Jesús descobreix el misteri de Déu en els apòstols, i jo crec que aquí hi ha una de les intuïcions que va

viure sant Francesc. Quan sant Francesc abraça al leprós, quan s'atansava als pobres, o quan es relacionava amb els seus germans més immediats, els frares, i en realitat amb tothom, una característica essencial de sant Francesc per a mi és la seva reverència. Sant Francesc no es limitava a ajudar un pobre, o a rentar un leprós, o a servir un germà. Sant Francesc sentia un profund respecte per ells. I ho expressava amb el llenguatge de la seva època, amb aquell llenguatge de la cortesia trobadoresca, que el servent és reverent davant del seu senyor, del seu rei o del seu emperador. L'home està ple de reverència, respecte i admiració davant de la seva dama; també sant Francesc ho és davant del seu germà leprós i de cadascú dels germans.

Sant Francesc, potser no sent cap reverència per l'emperador del Sacre Imperi, fora d'una profunda reverència per ell com a ésser humà, però res més. Sent una profunda reverència pel germà leprós o pel germà captaire. Les categories espirituals de sant Francesc són completament diferents a les d'aquest món. Per això dirà que la cortesia és germana de la caritat. L'amor en sant Francesc està ple de cortesia, d'aquesta visió diferent sobre la realitat humana. És la visió de Jesús. Sense aquesta visió, de fet, no podem viure la vida fraterna autèntica, cristiana, perquè les limitacions, el propi pecat, el pecat dels altres, moltes vegades tenen tal força damunt nostre, que no ens permeten avançar. La manca de fe, la manca de visió profunda, la manca d'esperança no ens permet avançar.

El servei

L'amor fratern també Jesús l'expressa amb el servei. Estimar el germà és servir-lo, és cuidar-lo, però amb aquesta actitud reverent. Jesús serveix els seus

germans més pròxims, com són els apòstols, però Jesús servirà incansablement la gent, instruint-los, donant-los de menjar, curant, fins a oblidar-se per complert de si mateix. “El Fill de l'home ha vingut a servir i no a ser servit”. Fins i tot farà el darrer servei que és prendre damunt seu allò que l'home no és capaç de prendre, allò que és horrible, el nostre pecat. Jesús l'agafa damunt seu i permet que el destrueixi. Jesús ens serveix constantment. L'amor fratern és servei.

El perdó

L'amor fratern és perdó. Jesús ensenyarà els apòstols a perdonar. “Setanta vegades set” (Mt 18,22) dirà a Pere. Tenim aquelles paràboles que coneixem: la d'aquell servent que no és capaç de perdonar un deute petit i, en canvi, el seu senyor li ha perdonat un deute enorme. Sense perdó no hi ha vida fraterna; sense perdó no hi ha vida, en realitat, podríem dir. Sense perdó la vida és com una aigua estancada i podrida. No pot avançar. Perquè la vida constantment està plena de contradiccions, de debilitats, de mesquineses, de pecats. Si no ens perdonen, si no perdonem és que simplement no podem viure.

M'agrada considerar com Jesús va perdonar ell personalment. L'actitud que viu amb Judes, per exemple, és una actitud de constant perdó. M'impresiona que Jesús visqués amb Judes fins al darrer moment. I viu amb Judes de tal manera que quan Jesús diu: "Un de vosaltres em trairà", tots es demanaven qui era. Ningú no va sospitar de Judes. Jesús no va mostrar en cap moment que tingués problemes amb Judes. És una capacitat molt gran d'estima i de tenir un germà al costat sense acusar-lo, sense condemnar-lo, sense deixar-lo en evidència i, sobretot, Jesús el té al seu costat fins al darrer moment. Jo crec que això devia de ser duríssim. Fins i tot en el darrer sopar ens diu sant Joan que Jesús té una delicadesa amb Judes, perquè li dona un trosset de pa mullat en la salsa, honora a Judes davant dels altres. I també, quan Judes ve amb els soldats per prendre Jesús, aquest l'anomena amic, company, però en cap moment Jesús no l'humilia ni li fa cap retret.

També l'actitud que té Jesús amb els altres apòstols. L'abandonen. I Jesús des de la creu, simplement diu: "Pare, perdona'ls, perquè no saben el que fan". I en els relats d'aparicions de Jesús Ressuscitat, sobretot l'encontre de Jesús amb Pere, no hi ha el més mínim retret, tot el contrari, Jesús només li demana si l'estima, i fins i tot li anuncia que morirà per ell. És increïble la confiança que Jesús tenia amb els seus apòstols. Una altra persona, una persona normal, encara que l'hagués perdonat li hauria recordat: "M'has deixat sol, m'has negat... no sé si puc confiar amb tu... m'has de donar garanties que pugui confiar amb tu..." O potser nosaltres, normalment, quan perdonem, diem: "Jo el perdono però jo no confio més en ell, evidentment... no em posaré a les seves mans..." Normalment ens protegim, ens defensem. Jesús confia plenament en Pere, en totes les

seves possibilitats i en la seva fidelitat. No hi ha el més mínim rastre d'amargor, de retret, d'humiliació cap a la figura de Pere, de part de Jesús. És un perdó absolut el de Jesús, total. Això és el que en moltes pàgines de l'evangeli es trasllueix.

Volia remarcar una altra vegada aquest punt de la centralitat de l'Eucaristia en la vida fraterna, de saber descobrir el misteri del germà. No m'agrada contar anècdotes però n'explicaré una petita. Fa molts anys, quan jo era novici o estudiant, celebràvem la missa a la cripta d'Arenys, que en aquell moment era molt pobra, perquè es veien tots els maons. A mi m'agradava i pensava que era com el portal de Betlem, i aquí ve Jesús una altra vegada, com quan va néixer... Jo anava pensant aquestes coses durant la missa. Aquell dia, com molts d'altres, hi havia conflictes i problemes. Jo pensava en la nostra fraternitat i en la missa en aquell lloc. En aquell moment em va venir aquest sentiment o idea que sempre he recordat. Vaig pensar: "Jesús arriba enmig d'aquest temple que és pobre, però arriba també enmig d'aquesta fraternitat que és pobra, que és limitada, però Jesús hi és, hi és". I això em va donar forces. En aquell moment em va consolar. Jesús hi és, enmig de la nostra debilitat, enmig de la nostra feblesa. I aquesta és la certesa que sosté la vida fraterna, creure que Jesús hi és. Per això, repeteixo, sense la fe en Jesús la vida fraterna no és sostenible, perquè està buida de contingut. Hem de descobrir el misteri de Jesús amagat en els germans, i l'Eucaristia expressa visiblement aquest misteri. L'Eucaristia també és pobra, és un tros de pa i una copa de vi. Jesús se'ns dona en aquesta aparença pobra i humil. Jesús se'ns dona sent l'aliment de tots, d'aquests tots que som els que som. Però en aquesta realitat és on es manifesta Jesús. Tornaré després sobre aquests punts quan parli de sant Francesc.

El Sermó de la Muntanya: escola d'amor fratern

Jesús ens dóna també unes pautes de vida fraterna sobretot al Sermó de la Muntanya. Aquest Sermó diríem que és com una lliçó de vida fraterna, sobretot quan ens ensenya a tractar bé aquell que et tracta malament... Jesús comença de menys a més. Comença per demanar respecte: “No insulteu”, “el qui insulti el seu germà és digne del judici del Sanedrí”, “el qui li diu un insult molt gros és digne de la Gehenna”... El primer que demana Jesús en la vida fraterna d'una comunitat és respecte. També ens ho recorda el papa Francesc en la seva Butlla sobre l'Any de la Misericòrdia, el respecte en la paraula, en l'actitud, evitar “el chisme”, com diu ell. És el mínim per a Jesús, no el màxim. És el mínim que fa possible una vida fraterna més o menys agradable, que no sigui un turment. Començar amb el respecte. Després Jesús ja demana més, ja demana el perdó. El perdó es tradueix amb ser bo amb el qui no ho és. És quan els posarà aquest exemple: “Sigueu perfectes com el vostre Pare celestial que fa sortir el sol sobre bons i dolents i envia la pluja sobre justos i injustos”.

També Jesús ens donarà una altra pauta, que també remarca el papa Francesc a la Butlla, que és el no judicar: “No judiqueu, i no sereu judicats; no condemneu i no sereu condemnats; absolveu i sereu absolts”. Aquestes pautes són les que ens dóna Jesús perquè la vida fraterna pugui tirar endavant. Tenir una mirada de no judici, de no condemnar, de no creure que jo ho sé tot sobre l'altre... hi ha moltes coses que jo no sé. Com moltes vegades condemnant pretenem saber el que no sabem. “No judiqueu, no condemneu, que

sabeu de l'altre germà per condemnar-lo, per judicar-lo...” També Jesús en això ens vol ajudar, perquè judicar i condemnar és amargar la vida. Jesús també ens ajuda a viure en pau i amb alegria.

Una altra pauta de vida fraterna és la generositat. La pobresa, Jesús l'entendrà molt lligada a la generositat. També a vegades podem oblidar això. La pobresa o el despreniment dels béns terrenals és expressió també que jo vull compartir amb el qui no té, o amb el qui té menys que jo. Ser capaç de compartir béns materials, el meu temps, les meves paraules, les meves delicadeses, els meus detalls. A vegades és un tema que oblidem. Fa poc vaig sentir una xerrada d'un rabí que em va impressionar perquè parlava del poder de la paraula i una de les coses que deia, dins la seva visió del judaisme, que també és una falta no dir

paraules bones al germà quan li puc dir. Em va impressionar perquè és una cosa en la qual no estem acostumats a pensar. Avui en dia no està de moda dir paraules bones. Per ventura, fa cent anys i una mica més, la gent deia moltes paraules boniques a les cartes. Potser ens poden semblar una mica cursis aquelles cartes, aquelles expressions d'aquella època, però aquella gent tenia molt clara l'educació... podia haver hipocresia però també fomenta tenir bons sentiments, actituds positives i saber descobrir el do de l'altre, allò bo de l'altre. Avui en dia, més aviat, quan volem ser afectuosos amb algú li diem una grolleria... i entendent que és una bona paraula... però és la nostra cultura que és així. Cada època és cada època. Saber també transmetre una paraula bona, gestos positius, agradables a l'altre, i ser capaç de compartir, i fins i tot compartir allò material. No tenir por de donar.

Jesús també ens adverteix, a la vida en general i també doncs a la vida fraterna, del perill del formulisme, que això és molt propi del món religiós. Tots necessitem pautes, són absolutament imprescindibles, pautes que són l'esquelet de la vida fraterna. Per exemple, en un frare, seran els horaris de pregària, dels àpats, les trobades... Són l'esquelet sense el qual

la vida fraterna es dilueix. Si no hi ha ampolla, l'aigua corre i es vessa. Ha d'haver l'ampolla. Però l'ampolla no és la vida fraterna, no ho és tot.

Jesús, en el Sermó de la Muntanya també ens adverteix del formulisme, i ens diu d'evitar el ritualisme en la pregària, que sigui un encontre autèntic amb el Pare. Ens diu que evitem ser generosos amb l'altre simplement perquè ens vegin, o fer penitència també per ser benvistos. Jesús adverteix del formulisme sobretot en l'ambient en el qual ell vivia, que era una ambient molt religiós però que creia en aquestes coses.

2. SANT FRANCESC

La fraternitat en sant Francesc

Per a Jesús, el fonament de l'Església, el fonament de la nova humanitat és la fraternitat reunida entorn d'ell. Per a l'Església de l'Antiga Aliança, per a Israel, el fonament era la família. No és que Jesús digui que la família no és important, però el fonament canvia. El fonament d'Israel era la família; Israel és un poble de famílies: Abraham i Sara, Isaac i Rebeca, Jacob, Raquel i Lia, etc. La història dels patriarques i dels seus descendents, de les seves famílies. Jesús també està en el si d'una família. Però hi ha un moment en què Jesús dirà: "La meva mare i els meus germans són aquests" (els que els rodejaven). És la seva nova família. Per això sant Pau podrà anunciar l'evangeli als gentils. Ja no és la sang ni la carn que uneix el poble de Déu sinó que és una altra cosa, és la fe, és la fraternitat. Per tant, la fraternitat trenca les fronteres de família, de nació, de cultura... Trenca les barreres humanes.

Sant Francesc vivia la fraternitat d'una manera molt intensa. Com he dit abans, la fraternitat, com la vivia ell, ens commou. Sant Francesc la vivia amb un amor molt entranyable i molt personal d'un germà per l'altre, cap a cada germà. És un amor

tan profund el de sant Francesc que, per exemple, a la Carta a fra Lleó li diu: “Jo et parlo com una mare al seu fill”. O ens dirà la Regla que el frare ha d’estimar el seu germà com una mare estima el seu fill, i més. Sant Francesc, doncs, vivia la fraternitat amb aquesta alegria, amb aquest desig de trobar-se amb els germans, així ho descriuen les antigues biografies com la de Celano. Quan els germans es trobaven, com s’havien enyorat del temps que no s’havien vist, com s’abraçaven, el goig que tenien de compartir les seves vivències, com la seva relació amb Déu era una cosa que la vivien i que els unia profundament, com tenien un mateix ideal d’anunciar l’evangeli per tot el món, de cuidar i atansar-se als pobres... Un mateix ideal els unia, i una mateixa pobresa i dificultats, i al centre, un amor profund a Jesús.

Realisme de la vida fraterna

Per a Sant Francesc, que va viure la vida fraterna amb una intensitat tan profunda, la seva relació amb el Senyor i el seu anunci de l’evangeli era inseparable de la seva vida fraterna. Era quelcom de molt entranyable i de molt volgut per ell. Sant Francesc va commoure el seu temps i ha continuat commovent durant segles per l’amor fratern, i fins i tot arriba a estendre’s fins als animals. Tot per a ell és germà i germana.

Però aquesta fraternitat, sant Francesc també la va viure amb molt de sofriment, en la realitat. Ho vull recordar perquè l’espiritualitat franciscana té aquest perill. Quan llegeixes la vida fraterna a Rivotorto, com sant Francesc la va arribar a viure, o com ens diu que ho visquem a la Regla, sovint podem sentir-nos temptats que això és tan utòpic que no és real, que això no es pot viure, i podem acabar caient en una decepció absoluta, pensant que és molt maco però no és útil, no serveix i no és pràctic. Ho dic perquè durant uns quants

anys jo em pensava que era així. I vaig deixar de llegir sant Francesc durant uns quants anys, ho he de reconèixer, perquè no el podia suportar. M’encantava però em feia mal. Recordem que a sant Francesc també li va costar viure la vida fraterna. I va ser el procés de la seva conversió gairebé fins a l’època de la seva mort. Quan sant Francesc ens transmetrà la “Carta a un ministre”, ell ja ha fet un llarg camí. Aquesta Carta seria per a mi com la carta magna de la vida fraterna, en la qual sant Francesc expressa que realment, la relació amb el germà és allò que Déu vol de tu, la seva voluntat, o sigui, no has de cercar cap altra cosa, no cerquis eremitoris ni res més. Que acullis els germans que Déu t’ha donat és el que Déu et demana. Déu et demana que l’estimis, perdonant i cuidant els teus germans. No pots expressar el teu amor a Déu d’una altra manera. Si pretens estimar-lo d’una altra manera t’enganyes a tu mateix. No pots trobar el misteri de Déu fora d’aquí. I aquí trobaràs la teva felicitat perquè quan aprenguis a estimar, arribis a estimar, des d’aquesta perspectiva, no simplement perquè t’estimin a tu o et riguin totes les gracies o els caiguis sempre bé... si arribes a estimar de veres, trobaràs l’autèntica alegria, l’autèntica felicitat. No et pots configurar amb Jesús mort i ressuscitat d’una altra manera. No pots viure el seu misteri de mort i resurrecció d’una altra manera. No pots viure amb Déu sense passar per la mort. No puc pretendre viure la vida fraterna sense morir i sense sofrir. Crec que són dos punts pels quals avui dia la vida fraterna pot fracassar. No sé com se’ns ha ficat aquesta idea en el cap que el sofriment no pot existir. No sé on està això escrit però està ficat en el nostre cervell. El sofriment és inevitable, forma part de la vida, i les coses més belles i més bones no s’adquireixen sense sofriment perquè, vulguem o no, la realitat és limitada i el pecat existeix i té força. Per

tant, sense sofriment, sense creu i sense redempció no hi ha resurrecció. I no hi ha un altre camí, no hi ha cap altra drecera. I la vida fraterna és així. Sense vida fraterna jo no puc assolir Déu. “Els qui no estimen no coneixen Déu”, ens diu sant Joan a la seva carta (1Jn 4,8). No tinc altre mitjà de conèixer i d’assolir Déu i no puc estimar Déu fora d’estimar el germà. Els germans són els que jo tinc cada dia al meu costat, no germans hipotètics que viuen a l’altre extrem del món, que també, però primer els qui tinc a la meua vora. En “la Carta a un ministre”, sant Francesc ens dirà que aquí és on Déu vol que creixis en l’amor. I en aquella Carta arribarà a expressar un amor extraordinari. Dirà a aquell ministre que si un germà ha pecat tot el que es pogués pecar i et demana perdó o tu el cerques perquè es penedeixi, quan tu el perdonis que pugui llegir en la teua mirada que l’has perdonat, no només en la teua veu, sinó en la teua mirada. Es demana un perdó absolut. Moltes vegades un pot arribar a perdonar però la mirada... és que moltes vegades ni mires aquella persona o la mires enfadat. Que la teua mirada digui: “Et perdono i t’estimo”, realment demana un perdó molt i molt gran. Jo crec que a sant Francesc li va costar molt arribar a aquest punt. Ell va descobrir que no podia assolir Jesús d’una altra manera. I, com deia al començament, la vida benaurada és la vida fraterna. No n’hi ha altra. No hi ha vida benaurada en el Cel que no sigui vida fraterna.

Contaré una anècdota que li va passar a una mística que tenia una comunicació especial amb el Senyor. Una monja concepcionista que es deia Sor Ángeles Sorazu, i tenia molt mala relació amb una germana que em sembla que li feia la vida impossible. Ella estava preguntant a Jesús li va dir: “Em sembla que t’hauràs de reconciliar amb ella perquè en el Cel us hauré d’excloure una de les dues, si no sou capaces

de viure juntes”. És una manera de recordar que la vida fraterna és una assignatura de la qual no podem escapar. Sant Francesc ens dirà que la vida fraterna és el lloc on jo visc l’obediència a Déu. L’obediència a Déu és la manera que té l’home de respondre a l’amor de Déu. ¿Com puc estimar Déu? Obeint-lo, que és com va fer Jesús. Sant Francesc dirà que obeir, ser dòcil a Déu vol dir ser dòcil a la realitat que m’envolta, estimar el germà. Evidentment he d’obeir aquell que tingui un càrrec de responsabilitat sobre meu, però també tenir una actitud dòcil als altres. I obeir vol dir, ens dirà sant Francesc, estar al costat dels altres encara que em facin patir, encara que no siguin fàcils. Obeir la realitat, no fugir de la realitat. Fugir de la realitat, fugir del germà, és mancar a l’obediència. Fins i tot sant Francesc dirà paraules molt dures: “És ser el seu homicida”.

Sant Francesc insistirà constantment en múltiples aspectes de la vida fraterna, en els quals ens demanarà que suportem els germans com voldríem que ens suportés-sim a nosaltres, cuidar-los com voldríem que ens cuidéssim a nosaltres, no dir al darrere el que no poguéssim dir al seu davant amb caritat... Sant Francesc demanava als frares insistir que cuidessin molt les paraules que es deien els uns als altres. Tota la dinàmica d’amor fratern forma part de la vida franciscana en la seva essència. Les actituds de mansuetud, d’humilitat, de respecte, de cuidar de l’altre, de propiciar un clima de confiança mutu dels uns amb els altres. Tot això és quelcom essencial en el seguiment de Jesús i a l’hora d’anunciar l’evangeli. Violar això és violar la nostra vocació cristiana, en realitat. És fer contradictori el nostre missatge.

L’amor seràfic

Relacionada amb sant Francesc hi ha una paraula que apareix en el vocabulari franciscà però que no utilitzem gaire:

pobres dels nostres germans almoiners que donen tot el que tenen als més pobres, o d'aquests frares que incansablement predicaven l'evangeli esgotant totes les seves forces, un Padre Pio o sant Leopoldo Mandic que es consumeixen al confessorari, o una Margarida de Cortona que estima veritablement amb un amor seràfic sem-

seràfic. La vida fraterna té quelcom que jo qualificaria de seràfic. Quan un llegeix la vida dels sants franciscans, i en concret caputxins, es caracteritzen per una cosa que jo qualificaria de seràfica, que és un amor extraordinari. La vida dels nostres sants es caracteritza per un amor que no calcula, començant per l'amor a Déu. La Regla no Butllada de sant Francesc, hi ha un moment que sembla una explosió d'amor a Déu. Sant Francesc ja no sap com qualificar Déu. Comença a exaltar-lo, super-exaltar-lo, beneir-lo, lloar-lo... Sant Francesc està transmetent als seus frares un amor a Déu sense límits, un amor seràfic. No vol que els seus frares es limitin a estimar Déu d'una manera normal; vol que estiguin bojós per Déu. L'amor fratern viscut per sant Francesc i per tota la nostra tradició és també un amor seràfic. Aquests frares que perdonen l'imperdonable, com les anècdotes de fra Leopoldo de Alpanseire, que suporta a vegades autèntiques injustícies i vexacions... com la d'un frare maniàtic que li va destrossar tot el que havia fet a l'horta i fra Leopoldo va estar obligat a dir-ho al seu guardià però ho va fer de tal manera que semblava que qui havia fet el mal havia estat ell. Aquí veus un amor seràfic. O l'amor als

brant incansablement la pau a Cortona i consumint-se d'amor a Déu, de pregària, de penitència... Jo no crec que hi hagi cap dels nostres sants que sigui normal... Tots són extraordinaris en la seva manera d'estimar, estimen Déu d'una manera molt forta i sense càlculs, començant pel nostre beat Ramon Llull que també té aspectes seràfics, de voler donar la vida per Jesús i d'emprendre projectes impossibles, humanament parlant. No es pot entendre d'una altra manera la tasca dels nostres missioners. Crec que és una característica que val la pena recordar i recuperar. Hi ha una certa bogeria en l'amor en la fraternitat franciscana, que no és simplement una fraternitat ben calculada i ben mesurada, d'entendre'ns bé i ja està... No és aquesta la fraternitat franciscana. La fraternitat franciscana està caracteritzada per un amor molt gran i molt extraordinari que, per altra banda, accentua el dolor per les nostres contradiccions i que demana, a tot franciscà, coratge per saber mantenir aquest ideal i de conviure amb la realitat, amb les seves pobreses i limitacions. No ens podem quedar en la mediocritat, però tampoc no podem perdre de vista la realitat: l'hem d'acceptar i assumir amb realisme, amb paciència i amb humilitat.

QUI VULGUI VENIR AMB MI..

LLORENÇ SAGALÉS

Els deixebles al principi van acollir Jesús amb entusiasme i el van seguir amb l'espontaneïtat dels nens. Però, a mesura que Jesús els va manifestant el seu misteri, en comptes de sentir la seva proximitat, tenen la impressió que es va allunyant d'ells. Han estat atrets per uns ulls que els han mirat com mai ningú abans no els havia mirat; però precisament ara, quan els semblava començar a entendre el seu missatge i enamorar-se d'ell, sorgeix la por en els seus cors, com un temor inquietant que no els abandonarà fins al final.

¿I de què tenen por? Per respondre a això, s'ha de respondre a una qüestió: “¿Què discutíeu pel camí?” (Mc 9,33), els pregunta Jesús amb aquell aire d'aparent ingenuïtat dels pagesos. ¿De què discutim nosaltres en les nostres comunitats civils i religioses, quin és l'origen de la majoria dels nostres conflictes? Encara que ho camuflem amb grans paraules, sempre discutim sobre ambicions de poder, sobre afany de domini i de possessió, del nostre desig d'imposar-nos sobre els altres. És a dir, discutim en el fons sobre “qui és el més important”, el més estimat i apreciat; cerquem una glòria mundana que satisfaci el nostre desig de cridar l'atenció, de ser ben considerats i reconeguts pels altres. D'aquí les nostres gelosies, enveges i murmurations, cada cop que veiem frustrades les nostres passions.

La resposta de Jesús és encantadora. Perquè, en lloc de denunciar els impulsos dolents dels deixebles com faríem nosaltres amb puresa hipòcrita, del que es queixa Jesús és que aspirin a poc, que es conformin amb quimeres, amb bagatel·les. No està malament voler ser el primer, però “qui vulgui ser-ho, que sigui el darrer de tots i el servidor de tots”.

Fixem-nos la meravella de Jesús: en lloc de convidar-los a la renúncia, al sacrifici de les seves aspiracions massa humanes, prefereix cantar-los la bellesa del darrer lloc, del servei, i la renúncia vindrà com a simple conseqüència. Jesús sap bé que només podrem oblidar-nos de nosaltres mateixos, dels nostres afectes desordenats, i aprendre a morir cada dia al nostre jo, si al mateix temps percebem amb sorpresa el seu amor i ens lliurem a ell.

¿Com podríem fer-nos com els nens, com podríem convertir-nos, si ens resis-
tim a reconèixer Jesús, Déu, com un petit
que ens abraça i besa? La grandesa de
Déu està en la seva humilitat i senzillesa.
¿Qui ens haurà enganyat? Tot el missatge
de Jesús no és més que viure de servei,
l'alegria d'oobeir l'amor i rebre-ho tot amb
l'agraïment d'un pobre.

Però, ¿com transmetre aquesta para-
doxa, com podia Jesús exigir als seus
deixebles un salt tan perillós i impossible?
¿Com canviar la seva mirada, com donar-
los a entendre que ell era un Altre, molt
diferent al que ells s'imaginaven? És més,
¿com amagar-los la llum eterna del seu
rostre per anar a trobar-los sense espan-
tar-los? A mesura que Jesús se'ls mostri
en la seva veritat i desveli el seu misteri,
els deixebles s'escandalitzaran d'ell, ho
confondran tot i, per fi, en la passió l'aban-
donaran i el deixaran sol.

Però, ¿i si Jesús hagués de passar per
tot això per aconseguir canviar la mirada
notòria, el cor dels deixebles? Allò que no
aconsegueixen les paraules i els gestos de

Jesús –renovar completament l'esperit dels
seus deixebles des dels seus fonaments–,
només ho aconseguirà la seva passió i
mort a la creu. Transformar els nostres
sentits interiors, destruir la nostra ceguesa
espiritual perquè els nostres ulls siguin
capaços de veure'l, alliberar la nostra sen-
sibilitat i poder escoltar la seva veu, olorar
el seu perfum, i assaborir el seu aliment,
això Jesús només ho obtindrà pagant un
preu molt alt: morint per nosaltres, perdent
tots els sentits, fins i tot el del gust del seu
Pare, quedant-se només en les tenebres.
Per això va anunciant als deixebles la seva
passió, per preparar-los per a allò incom-
preensible del seu amor. Perquè la por dels
seus apòstols, el temor que es va apode-
rant d'ells camí de Jerusalem, no és per
si estaran a l'alçada exigida, ni si seran
castigats per la seva debilitat; la por que
els aclapara és la de ser massa estimats
per Jesús, por a deixar-se devorar per un
foc que no s'atura i a cremar amb ell. Ser
cristià és no haver sabut resistir a l'amor de
Crist, acollir-lo com un petit i permetre que
les seves flames ens arribin.

“DE LA CORRECCIÓ”

KAJETAN ESSER

Admonició 22

Benaurat el servent que suporta tan pacientment d'un altre com si fos de si mateix l'advertiment, l'acusació i la repremsió.

Benaurat el servent que, reprès, benignament ho accepta, respectuosament se sotmet, amb humilitat confessa i de bon grat satisfà.

Benaurat el servent que no té pressa per excusar-se i suporta humilment l'afront i la repremsió per un pecat, quan no n'és culpable.

Amb aquestes “benaurances”, una mica aspres a l'oïda, Francesc vol posar-nos en clar que, en quant a servents de Déu, som benaurats si altres persones ens indiquen el camí recte. Es tracta de persones impulsades per una sincera sol·licitud cap a nosaltres i que volen ajudar-nos; persones, doncs, que ens corregeixen, és a dir, que ens repremen, que ens subjecten amb força, que ens mostren el camí adequat a la nostra vocació cristiana, a la nostra vocació

franciscana. Tots necessitem d'algú que ens estimi i que, a la llum i en l'amor de Déu, estigui disposat a alliberar-nos del retorciment sobre nosaltres mateixos.

La correcció fraterna ens indica el camí recte.

La primera benaurança d'aquesta “paraula d'amonestació” resulta quelcom xocant quan l'escoltem per primera vegada. La seva mateixa formulació en el text original és una mica difícil i de traducció gens senzilla:

“Benaurat el servent que suporta tan pacientment d'un altre com si fos de si mateix l'advertiment, l'acusació i la repremsió”.

Però si un es fixa bé, immediatament salta a la vista una profunda coherència. Ben mirat, hauríem de ser nosaltres mateixos els qui ens advertíssim, acuséssim i reprenguéssim; és a dir, hauríem de ser autocrítics. Llavors se'ns obriria el camí que condueix a la felicitat del Regne de Déu. Però com que no volem o no podem ser autocrítics, no ens queda més remei que acceptar amb paciència que altres ens critiquin.

Déu. I tot això només ho aconseguim si pot irrompre i desenvolupar-se en nosaltres la salvació que se'ns ofereix gratuïtament en els sacraments. Això suposa l'eliminació dels obstacles que impedeixen aquesta irrupció i desenvolupament. I un valuós ajut per a això consisteix precisament en suportar amb paciència els advertiments,

I en això està el problema! En teoria, considerem que les correccions són necessàries; quan afecten a altres persones, gairebé sempre ens semblen pertinents i oportunes. Però si van dirigides a nosaltres, no les acceptem de grat. Què fàcilment ens irriem llavors! Amb quina rapidesa ens enutgem i ofenem si algú ens adverteix, ens reprèn o ens crida l'atenció per alguna falta, encara que ho faci amb tota amabilitat! En el fons, és fins i tot comprensible. El nostre estimat "jo" no pot suportar quelcom semblant. Ens irriem tan bon punt algú trenca les il·lusions, les aspiracions que ens hem forjat sobre nosaltres mateixos, quan algú esfondra els nostres castells en l'aire. I llavors ens enfadem com aquells nens als qui els esclaten les seves boniques bombolles de sabó. Aquest enuig mostra molt bé fins a quin punt seguim girant entorn al nostre propi "jo", fins a quin punt som "éssers retorçats sobre nosaltres mateixos".

Ara bé, qui només gira entorn de si mateix i només es mira a si mateix, no trobarà l'autèntica vida cristiana; no troba l'ordre de Déu, sinó que roman en el seu propi desordre. Per tant, no serà benaurat, car ser benaurat significa tenir pau amb Déu, estar en l'ordre de Déu, viure en l'amor de Déu, pertànyer al Regne de

acusacions i repreensions.

"...tan pacientment d'un altre com si fos de si mateix...". També aquesta és una prova molt pràctica. Sabem per experiència que els qui pitjor suporten els advertiments, acusacions i repreensions són aquells als qui més els hi agrada advertir, acusar i reprendre els altres. Però de seguida s'ofenen, s'enfaden i irriem si algú els adverteix, acusa o reprèn. Per això vigeix en especial aquesta paraula de santa exhortació, amb la finalitat que també en ells s'acompleixi la benaurança: Benaurat el servent!

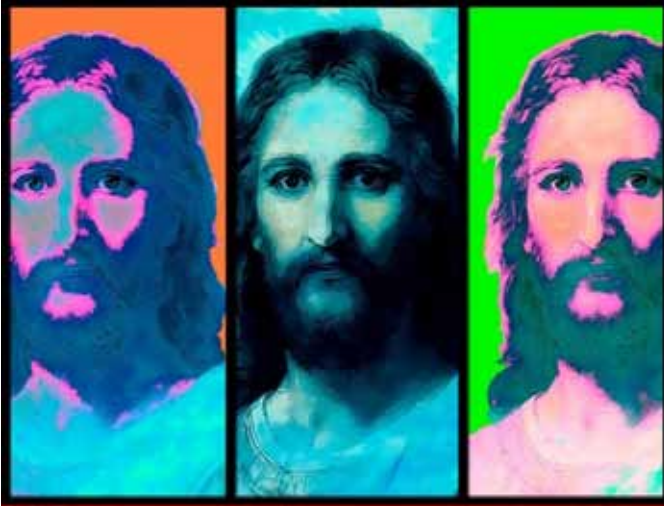
Si analitzem el present problema a la llum de l'esperit de sant Francesc, hem d'estar agraïts a tot aquell que ens corregeix, indicant-nos el camí recte, i que ens crida l'atenció sobre les nostres faltes, ja que ens està ajudant a seguir el camí de Déu, a ser feliços ja en aquesta terra.

En canvi, els admiradors i aduladors, a qui amb tant de gust escolta el nostre idòlatrat "jo", no ens ajuden en aquesta tasca. L'únic que fan és perjudicar-nos, perquè impedeixen el desenvolupament de la gràcia en nosaltres, en comptes d'afavorir-lo. (Continuarà...)

Extret de *Selecciones de Franciscanismo* 57 (1990), 418-424.

JESÚS EN L'EVANGELI DE MARC, MATEU I LLUC

FRA JESÚS ROMERO

No ens espantem. Aquests tres rostres de Jesús una mica “warholians” volen ser només una expressió plàstica que ens serveixi per a introduir-nos a la qüestió de **Jesús en l'evangeli de Marc, Mateu i Lluc**. El títol té la seva raó de ser, tot i que pugui sonar estrany en un primer moment. JESÚS és SEMPRE el protagonista de l'evangeli. Per això el centre de la nostra investigació és Ell i només Ell. D'altra banda, però, trobem aquest *en l'evangeli de...*; “l'evangeli” (en singular) i no “els evangelis” (en plural). Gramaticalment hauria de dir *Jesús en els evangelis de...* (perquè són tres evangelis que veurem). Però m'agrada la formulació perquè l'*Evangeli* (que escric en majúscula), la Bona Notícia, és UNA. El que passa és que tenim, per dir-ho d'alguna manera, la mateixa notícia en tres “rostres” (ara podeu entendre la foto); la mateixa notícia amb el ROSTRE DE JESÚS segons Marc,

el ROSTRE DE JESÚS segons Mateu i el ROSTRE DE JESÚS segons Lluc. També veureu que l'ordre dels evangelis no és el tradicional que tots trobem en les nostres bíblies (Mateu, Marc, Lluc...), sinó que estan distribuïts així perquè els entesos s'han posat d'acord en dir que Marc és el més antic. Els presentarem, doncs, del més antic al més nou, tot i que Mateu i Lluc és probable que fossin escrits més o menys en la mateixa època en llocs diferents. I, és clar, trobem a faltar l'evangeli segons Joan,

perquè no el tractem en el nostre estudi, dedicat al rostre de Jesús en els evangelis coneguts com a *sinòptics*.

El mot “evangeli”

Hauríem de començar explicant què volem dir amb la paraula *evangeli*. És una paraula que, normalment, traduïm per *Bona Notícia*. Ara bé, ¿de quin tipus de *Bona Notícia* estem parlant? ¿Què entenien els primers cristians amb aquesta paraula? Aquesta paraula, antigament, dins el món pagà, tenia dos aspectes que es podríem assemblar, salvades les distàncies, al que per a nosaltres és avui un **exvot** i una **propina**. En principi, l'evangeli era **el sou o el regal** que rebia aquell qui portava una bona notícia. Aquí, fa ja molts anys (ja és cosa del segle passat), pels volts del Nadal arribava a casa ara l'escombriaire, ara el sereno, i ens portaven una postal amb els bons desigs per a les

festes que s'apropaven. Quan feien això sabíem que calia donar-los *l'aguinaldo*, uns diners, la **propina** que era una mena de recompensa per la feina que feien al barri. Doncs, més o menys, l'evangeli era com la propina, com *l'aguinaldo* merescut per portar-nos bones notícies. Si voleu, el sereno o l'escombriaire ens portaven la postaleta que anunciava les festes de Nadal, la bona notícia del Naixement de Jesús, i els donàvem la propina per anunciar-nos-la ni que fos indirectament.

Però, com dèiem, també podem fer aquesta connexió del mot *evangeli* amb el concepte d'**exvot**. Si anem a Montserrat o a Núria, trobem una col·lecció d'exvots que són mostra de l'agraïment d'aquelles persones que s'han vist afavorides per un favor de la Mare de Déu. Aleshores l'exvot constata, per part d'aquell que el dóna, tant el miracle com l'agraïment per aquest miracle rebut. En l'antigor la paraula *evangeli* també feia referència, a vegades, a l'ofrena que feia aquell que havia rebut de la Divinitat un favor i, per tant, era ensems prova del miracle i de l'agraïment personal. Donava fe de la *bona notícia* que havia estat guarit, escoltat, atès.

Més endavant, quan l'Imperi Romà estava en expansió i també, abans, l'hel·lenisme en tota la seva extensió, aquesta paraula, *evangeli*, va servir per a referir-se, justament, a allò que ja s'apropa més al que normalment traduïm: una bona nova en sentit estricte. La bona notícia, ¿de què? Doncs, per exemple, quan l'emperador havia guanyat una guerra tot sotmetent els seus enemics o que havia tingut un fill que el podia succeir en el tron i, per tant, que l'imperi adquiria estabilitat; perquè si l'emperador havia tingut un hereu, se suposava que l'hereu portaria l'estabilitat del regne o de l'imperi. Ja sabem que tota cosa humana és flor d'un dia, perquè l'emperador podia ser assassinat

i els descendents també, però normalment volia dir això, la idea d'evangeli: una bona notícia, alegre, joiosa, que dóna esperança, que ens és d'estabilitat i d'harmonia.

I d'aquí ha passat, en llenguatge creient, a la Bona Notícia amb majúscules. ¿Quina és aquesta *Bona Notícia*? És Jesús, el Messies, el Salvador del món. Per al cristià aquesta és la Bona Notícia, i l'evangeli s'ha convertit, amb el pas del temps, en aquests quatre llibres, aquests quatre textos que tenim al començament del nostre Nou Testament, que recullen la vida d'aquesta Bona Notícia encarnada: **la vida de Jesús**. Diguem-ho ja clarament: *l'evangeli* és Jesús; *l'evangeli* ja no és una idea, una abstracció per al cristià, és una Persona concreta: és Jesús de Natzaret, cregut i confessat com el Messies. Això és el que intenten dir-nos els Evangelis i normalment ja de bon principi (cfr. Mc 1,1).

Els Evangelis

Aleshores, ¿què és un *Evangeli*? Nosaltres obrim la Bíblia per la part del Nou Testament i ens trobem amb *quatre* evangelis. Però, ¿què són? ¿Com s'ha arribat a aquest llibre concret, acabat, que anomenem *Evangeli*? Per arribar a aquest "producte acabat" hem de parlar, *grosso modo*, de tres etapes: la primera etapa seria, diguem-ne, la de Jesús; la segona etapa seria la dels apòstols i la tercera etapa la dels evangelistes. Totes tres etapes tenen el seu moment i són cabdals per entendre el text que avui tenim entre mans i que anomenem EVANGELI.

Comencem per **Jesús**. Ens ajudem d'aquest text dels *Fets dels Apòstols* (2, 22-24): *Israelites, escolteu aquestes paraules: Jesús de Natzaret era un home que Déu va acreditar davant vostre, obrant entre vosaltres, per mitjà d'ell, miracles, prodigis i senyals. Tots ho sabeu prou. Doncs bé, aquest Jesús va ser entregat*

d'acord amb la decisió i el disegni que Déu havia fixat per endavant, **i vosaltres el vau matar fent-lo clavar a la creu per uns impius. Però Déu l'ha ressuscitat alliberant-lo dels dolors de la mort, que de cap manera no podia continuar retinent-lo sota el seu poder** (cfr. també el testimoni paulí a **1 Co 15,3-4**). Aquest és el primer missatge, que els experts anomenen *kérygma* ("proclamació", del grec *keryssō: proclamar*). El *kérygma* és la forma resumida del missatge o el nucli de la predicació dels apòstols després de les trobades amb Jesús Ressuscitat. Aquest primer missatge no el tenim enregistrat (ja ens agradaria!!!), però els estudiosos l'han pogut *isolar* com ara hem fet nosaltres amb aquest text dels *Fets dels Apòstols*: **Jesús era un home, que morí a la creu d'una forma pública i evident davant de**

tothom, a qui Déu va acreditar, va reconèixer, davant de tothom com a Fill seu i Messies, primer amb els miracles que Ell obrava i, després de mort, ressuscitant-lo d'entre els morts. És un missatge molt curt, però aquest és el nucli de la Bona Nova: que hi ha algú com nosaltres, un home que ha viscut i ha patit, que ha viscut el mateix que nosaltres, perquè era realment un home i un home que tothom coneixia i n'havia sentit a parlar. Aquest home va morir a la creu com un blasfem i tingut com un perill públic, però Déu, ressuscitant-lo d'entre els morts, ha revelat que aquest era l'Home, en majúscules, el Fill de Déu, que és el que trobarem resumit en els evangelis. Aquest és el nucli de la fe cristiana. Tot comença per aquest anunci, l'anunci del Jesús ressuscitat, del Jesús que ha patit ignominiosament i innocentment; però tot a la llum d'aquell gran esdeveniment, d'aquell Jesús que era mort i que ara viu. I els Evangelis s'escriuran per això mateix: **el detonant és Jesús ressuscitat.** És a través de les diferents aparicions del Jesús ressuscitat que els primers deixebles experimentaran que Jesús és viu, que ja no pot morir mai més, que els acompanya i que els acompanyarà sempre. Quan això passa, els primers deixebles comencen a fer lectura de tot el que ha passat, del que Jesús feia, del que Jesús ensenyava, del que ells mateixos van viure i escoltar de llavis de Jesús i comencen a treure conclusions de tot plegat: **veritablement aquest era el Fill de Déu, és el Déu amb nosaltres!**

I passem als **apòstols**. Ara m'ajudo d'un text que trobem al principi del llibre *dels Fets dels Apòstols* (**1,21-22.26**) que ens parla de l'elecció de Maties (qui substituirà Judes, el traïdor, ja mort, per tornar a refer el nombre de Dotze, nombre simbòlic que fa referència a totes les tribus d'Israel): **Cal, doncs, que sigui amb nosaltres testimoni de la resurrecció de Jesús, el Senyor, un**

d'aquests homes que ens acompanyaren durant tot el temps que ell (Jesús, s'entén) visqué entre nosaltres, **des del dia que Joan el batejà fins al dia que fou endut d'enmig nostre cap al cel (...)** Ho van fer a sorts, i la sort recaigué sobre Maties, que fou agregat als onze apòstols. Ja tornem a tenir complert el número simbòlic de dotze apòstols, però fixem-nos amb les característiques d'aquest personatge que s'ha escollit (i que el posa a la mateixa alçada dels altres onze): **algú que sigui amb nosaltres testimoni de la resurrecció de Jesús.** Aquest és el fet, aquest és l'esdeveniment cabdal. No val qualsevol persona. Ha de ser algú que sigui **testimoni de la resurrecció de Jesús.** Però no sols això, cal que hagi acompanyat tot aquest procés **des del dia que van batejar Jesús al Jordà fins al dia que fou endut d'enmig nostre cap al cel.** Per tant, l'evangeli, la Bona Notícia, parteix d'aquell esdeveniment, però també d'uns testimonis oculars, d'unes persones ben concretes, els Dotze, que han conviscut amb Jesús i poden dir: *Certament aquest home, amb qui vam conviure, amb el qui vam patir, de qui a vegades ens vam avergonyir, a qui vam arribar a abandonar quan ell va morir en la creu, aquell home és el Fill de Déu i nosal-*

tres ara en donem testimoni. Testimoniatge aquest que molts segellaran amb el vessament de la pròpia sang. Poca bromal!

I, finalment, els **evangelistes.** Aquí parlem ja directament dels nostres protagonistes escriptors/redactors (que poden ser o no la mateixa persona, però parlem d'aquell que ens ha donat el text acabat que podem llegir i meditar). Cito els primers versets de l'*evangeli de Lluc (1,1-4)*, que és el qui testimonia d'una forma claríssima tot el procés redaccional que ha fet (i que val per a tots els evangelistes). Cal recordar-ho: l'evangelista és un autor, no és un testimoni de primera mà, però un autor creient, cristià convençut. Els evangelistes solen estar a cavall entre la primera i la segona generació de cristians. De fet els evangelis en la seva forma escrita comencen a aparèixer quan aquests primers testimonis oculars (els Dotze i d'altres testimonis de primera mà com ara Pau), moren o són morts, car la majoria acaben màrtirs. Quan aquests testimonis primers manquen, ja corrien de feia temps, ben segur, tota una sèrie de tradicions orals i escrites. Probablement els primers escrits que corren són els de la Passió, recordant tot el procés judicial de Jesús, la seva mort i la seva

resurrecció. Altres són dites de Jesús. Altres recorden escenes concretes de la seva vida. Van corrent diferents textos, normalment de tradició oral, que després es posen per escrit. Aquí, en el text de Lluc, trobem una prova d'aquest procés: *Són molts els qui han emprès la tasca d'escriure un relat dels fets que s'han acomplert entre nosaltres, **valent-se del que ens han transmès els qui des del principi en foren testimonis oculars** i després esdevingueren servidors de la Paraula. **També jo, havent-me informat minuciosament de tot des dels orígens, he decidit d'escriure-t'ho, il·lustre Teòfil, en una narració ordenada, perquè constatis la solidesa dels ensenyaments que has rebut.*** L'apòstol era un servidor de la Paraula. Aquí tenim, però, una persona que s'ha proposat d'escriure, de narrar, segons els testimonis oculars apostòlics i el que d'altres han transmès, la vida de Jesús. Fer això, però, té una finalitat; no s'ha fet perquè sí. L'evangelista **no escriu** la història de Jesús **com els grecs del seu temps** escriuriem la història d'un personatge famós. Cert, Lluc que era un gentil, és natural que a l'hora d'escriure, amb el seu estil, ens pugui fer pensar com escrivien els grecs les històries dels herois o dels personatges importants (Lluc és fill del seu temps); però ell no vol escriure la història d'un heroi, Lluc vol escriure la història de Jesús, que és tota una altra cosa. Nosaltres no podem llegir els evangelis com si estiguéssim veient una successió d'imatges i esdeveniments en un vídeo –això és una mania nostra actual– sinó que hem de llegir-ho tot com una gran catequesi (recordem que Lluc vol escriure el seu Evangeli perquè Teòfil *constati la solidesa dels ensenyaments que ha rebut*: el vol **refermar en la fe**). Una clau de lectura per situar-nos davant de qualssevol dels quatre evangelis és saber que cada evangelista està fent cate-

quesi a una comunitat determinada, que vol respondre a les necessitats, o plantar cara als perills o als problemes que està passant la seva comunitat i, aleshores, tenint en compte tot això, “condicionat” per tot això, l'evangelista narra aquesta història de Jesús que transforma en un relat. És una narració ordenada, no ho oblidem, **perquè també nosaltres constatem la solidesa dels ensenyaments que hem rebut.**

Els evangelistes han fet la selecció i la síntesi d'aquestes fonts que els havien arribat o que tenien a l'abast. N'han feta una adaptació i una estructura, i han acabat un redactat en forma de proclamació (és just el que fem a missa, *no llegim l'Evangeli ni les altres lectures bíbliques: les proclamem*, és un missatge viu!!!). No és una biografia neutra, això cal tenir-ho sempre en compte; és, primer de tot, la proclamació, l'anunci, que Jesús és aquest Crist ressuscitat viu entre nosaltres i, també, ens volen ensenyar la “veritat” del que ensenyaven els apòstols. “Veritat” entre cometes, no perquè contingui algun vici d'error, sinó perquè no és una veritat com nosaltres avui l'entendem. Nosaltres avui, quan pensem en la història i en un relat històric, com bons hereus del segle XVIII i XIX que som, pensem en una història que és un conjunt d'esdeveniments, de fets, quantificables i verificables. Volem fets, i com més nítids siguin els fets i més clars i concrets, millor. Però els evangelis no són així. Ho hem de tenir molt en compte. Els relats dels evangelis són veritat perquè estan **basats en fets històrics**, però l'autor és lliure de fer servir aquesta veritat per adaptar-la a la situació o a la necessitat de la seva comunitat.

Una darrera pregunta, ¿per què *només quatre* evangelis? Això és una història llarga d'explicar. Sabem del cert de l'existència d'altres evangelis que, per diferen-

pel principi: per saber de què va un llibre, normalment anem al pròleg. En el cas dels evangelis, també. Fem cas del que se'ns diu al pròleg, car el començament dels evangelis ja ens volen donar pautes de lectura. L'evangeli de Marc s'inicia, gairebé, amb una confessió de fe: *Comença l'evangeli de Jesús, el Messies,*

ciar-los del evangelis que trobem a les nostres bíblies, coneguts com a *evangelis canònics*, els anomenem *evangelis apòcrifs*. Sabem que l'Església (estesa per tot el món conegut d'aleshores) aviat va començar a llegir, en les seves trobades comunitàries i litúrgiques, les cartes de Pau i també altres textos. Fou en aquest ús que l'Església reconegué que la fe que professaven en Jesús es reconeixia en aquests textos i els servaren per a la lectura pública i la meditació personal. Els altres textos de mica en mica foren rebutjats. Normalment si tenim l'ocasió de llegir algun d'aquests evangelis apòcrifs (el de Tomàs, el *Proto-evangeli de Jaume* o el que s'ha fet més popular l'*evangeli de Judes*) veurem que són textos que neixen bàsicament per dues raons: per omplir llacunes que els textos canònics no expliquen (detalls, per exemple, de la infantesa de Jesús, de Josep, de la Maria...) o bé esdevenen llibres catequètics d'altres doctrines (com ara el gnosticisme, que amb base cristiana expressava una altra manera de veure i entendre el paper de Jesús a la història). Crec que ara ja podem abordar els evangelis en concret.

Jesús a l'Evangeli de Marc

Comencem amb l'apropament a Jesús segons l'Evangeli de Marc. I comencem

Fill de Déu (Mc 1,1). Jesús, un personatge concret, de la història concreta d'Israel, que la gent coneix (i els de Natzaret el coneixien moltíssim, potser massa i tot, podríem dir). A aquest Jesús, Marc li ha posat el títol de "Messies" ("ungit"). A l'antigor només eren ungit certs personatges per acomplir dignament i amb autoritat el seu ofici: els profetes, els sacerdots i els reis (encara avui és just el que es recorda quan a un batejat se l'ungeix amb el sant crisma). Per tant, això és una confessió de fe tant del redactor/escriptor com de la seva comunitat. Així, quan hom comenci a llegir l'evangeli de Marc, trobarà la *Bona Notícia* de Jesús, perquè aquest és *el Messies, el Fill de Déu*. I tant és així, que l'evangelista Marc ens ho anirà recordant això, que Jesús no és un personatge qualsevol, sinó que Jesús és *el Fill de Déu* –almenys en tres llocs concrets i *in crescendo*: en el moment del seu Baptisme, en el Jordà, on només Jesús és qui sent la veu de Déu Pare i veu baixar l'Esperit Sant en forma de colom; la segona vegada en què apareix la veu de Déu dient: *Aquest és el meu Fill, el meu estimat!* és en la Transfiguració, a la muntanya del Tabor, i aquesta és una revelació una mica més oberta perquè ara ho sent Jesús però també ho sentiran els tres apòstols que hi són presents: Pere, Jaume i Joan; i l'última vegada que es reconeix

Jesús com a Fill de Déu, ho trobarem al relat de la mort de Jesús, i no ho diu un deixeble aquest cop sinó (oh, meravella!!!) un gentil, un paganot, el centurió que està al peu de la creu, probablement el mateix centurió que li va clavar la llançada i que ara diu: *Aquest veritablement és Fill de Déu*. Per tant, la confessió “Fill de Déu” és un *ritornello*, que s’anirà repetint aquests tres cops a l’evangeli de Marc. Marc vol subratllar que Jesús, tot i ser una persona que ha viscut entre nosaltres com un home qualsevol és el Fill de Déu.

Marc és, amb certesa, l’inventor del **gènere literari “evangeli”**. En diem *gènere literari* perquè fins aleshores mai ningú no havia escrit un llibre al qual se li pogués donar aquest títol d’*evangeli*: que expliqués la història d’aquest personatge que es diu Jesús d’una manera determinada i amb una estructura concreta que vol comunicar coses concretes als seus lectors i vàlides encara ara per a aquells que tenen la mateixa fe en Jesús. Li donem el premi a Marc de ser l’inventor d’aquest gènere literari, doncs, perquè té el mèrit de recollir dites i fets de Jesús i ordenar-los *cronològicament i lògicament* cosa que donarà sentit a tot el conjunt. De forma molt resumida, i a tall d’exemple, una divisió de l’obra per a fer-nos-la més entenedora pot ser la següent:

Jesús a Galilea (1,14-8,26)

Jesús camí vers Jerusalem (8,27-10,52)

Jesús a Jerusalem (11,1-16,8)

Marc fa començar la vida de Jesús a Galilea; després hi ha tot un camí que fa Jesús cap a Jerusalem, en dos capítols només; i, finalment, el temps a Jerusalem, que veiem que ja és una mica més llarg. Ja només donant un cop d’ull veiem que l’estructura actual ens diu alguna cosa. Marc dóna **molta importància** al que Jesús **fa i ensenya** primer a Galilea. El camí vers Jerusalem el despatxa en només dos capítols; per tant, no li dóna

tanta importància. I del capítol 11 al 16 és tot el que li passa a Jesús a Jerusalem que, bàsicament, és tota la passió, mort i resurrecció. Aquest esquema té tant d’èxit que els altres evangelistes el repetiran, més o menys, seguint-lo. Ja veurem després que Mateu afegeix més coses i Lluc també..., però l’esquema és el mateix. I això vol dir que aquesta fou més o menys la vida pública de Jesús en els seus darrers anys entre nosaltres.

Un altre esquema que també és vàlid és el de dividir l’evangeli en dues parts:

Primera part: Tres cegueses

Adversaris de Jesús (1,14-3,6)

Els habitants del poble de Jesús (3,7-6,6a)

Els deixebles (8,14-21)

Segona part: Vers Jerusalem

Camí vers Jerusalem (8,27-10,52)

Ministeri a Jerusalem (11,1-13,37)

Passió, mort i resurrecció

(14,1-16,8)

Les cegueses demostraran que el camí de Jesús no és el camí de l’èxit, sinó que és el camí de la solitud, de trobar-se cada cop més sol en el seu camí vers la creu. És curiós el que fa Marc, oi? Ell també és l’inventor d’una cosa que els experts anomenen *secret messiànic*. Aniran sortint, de mica en mica, moments en què diuen a Jesús: *Tu ets el Fill de Déu* –sobretot ho fan molt els dimonis, curiosament, que el coneixen molt bé– i Jesús el primer que fa és dir-los: *Cal·leu!*, com dient *Ara no toca que això se sàpiga*. Això s’anirà repetint en l’evangeli de Marc, i en moments claus, moments en què Jesús podria demostrar que té més poder, més força o més autoritat que ningú dels presents. ¿Per què això? A Marc li interessa recordar-nos que Jesús és el Messies, però una *manera determinada* de Messies. Els altres evangelistes també agafaran aquesta idea i la plasmaran en els seus relats donant-hi

altres colors. Però Marc, que és l'evangeli més curt i **més** concís, també és molt lacònic en això. ¿**On i quan** es reconeix que Jesús és el Messies? Ho veiem a **Mc 14,62**. Jesús es troba davant del Tribunal del Sanedrí i és el Summe Sacerdot que li diu: *Et conjuro, pel Déu Altíssim, que em diguis si ets el Messies, si ets el Fill de Déu*. I en aquell moment Jesús diu: *Sí, sóc jo*. És l'únic moment en què Jesús diu clarament que és el Fill de Déu. Fixem-nos en quin context ho està dient. Ho està dient en el moment en què està a punt de ser condemnat a mort. Automàticament li diuen que és un blasfem i li donen la sentència. Per tant, i això és important, Marc ens està dient: **Messies sí, però és un Messies clavat a la creu**. Això és el que, si recordeu, les cartes de Pau assenyalen molt també. Si estem avesats a llegir sant Pau, per exemple **1 Cor 1,23** o **1 Cor 2,2**, molt sovint trobem això: *Nosaltres prediquem un Messies crucificat*. És el Messies que assumeix voluntàriament aquesta passió i la mort consegüent per cadascú de nosaltres.

Amb el *secret messiànic*, amb aquest fer callar tothom que li diu massa d'hora que és el Fill de Déu, Jesús esdevé **el Messies d'incògnit**. Si jo hagués de posar un títol a l'evangeli de Marc, li posaria aquest: **MARC O EL MESSIES D'INCÒGNIT**. Perquè a l'Evangeli segons Marc només es revelarà quina mena de Messies **és** en el moment més clau: el de la condemna a mort i reconegut per un pagà en el mateix moment de morir.

Per això també té interès el final original de l'Evangeli (**Mc 16,1-8**), que per ser tan abrupte aviat se'l va ampliar amb un apèndix (**Mc 16,9-20**, que és totalment canònic per a nosaltres, ja que no fa més que recollir textos que coneixem dels altres evangelis). La vida del deixeble només té sentit, per a Marc, **si torna a Galilea**, al lloc on tot va començar, donat que el relat de Marc

és un constant veure que de mica en mica Jesús es va quedant sol. És un Messies d'incògnit que mor sol, abandonat pels més propers. Els qui en la seva vida es veuen reflectits per aquest continu abandonar Jesús tenen esperança: **tornem a Galilea, tornem allà on tot va començar, tornem a fer camí amb Jesús i aprenem a ser deixebles de veritat**. D'això mai no n'aprendrem prou!

Jesús a l'Evangeli de Mateu

Amb l'evangeli de Mateu encetem el tema dels *evangelis sinòptics* i mirem de veure què vol dir aquesta paraula que ja havíem emprat abans en la introducció sense posar-la en context. "Sinòptic" ve també del grec (*synoptikós*) i vol dir "visió de conjunt". Si posem Marc, Mateu i Lluç sota aquest tipus de *mirada de conjunt* trobem que gairebé tot l'evangeli de Marc es troba *literalment* en els altres dos evangelis, però també veiem que hi ha textos de Mateu i de Lluç que són comuns entre ells a més de textos que només són de Mateu i de Lluç. Els estudiosos, en comprovar aquests textos comuns entre Mateu i Lluç que no havien aparegut a Marc, elaboraren una hipòtesi: *Mateu i Lluç han tingut accés a unes dites de Jesús que Marc no va tenir al seu davant per emprar-les!* Aquesta hipòtesi d'una font comuna entre Mateu i Lluç la van anomenar *font Q* (de *Quelle*, "font" en alemany). Tornant, doncs, a l'evangeli de Mateu, ell agafarà l'esquema de Marc, i li afegirà aquests altres textos que ell ha trobat: **Q i material propi**. A aquestes alçades podem entendre el difícil que és per als estudiosos des- triar entre què és collita pròpia de l'autor i què és material que aquests hagin pogut triar, seleccionar i donar una forma final tal i com ara la podem llegir.

Si Marc inicia el seu evangeli dient: *Comença l'evangeli de Jesús, el Messies, Fill de Déu*, Mateu al principi diu: *Genealo-*

seran beneïdes totes les nacions.

Mai no direm prou de la llibertat que l'evangelista té per retocar un text rebut i adaptar-lo a la seva comunitat. Si a Marc trobem, parlant de la fi del món: *Pre-gueu que això no passi a l'hivern (Mc 13,18)*, Mateu hi afegirà: *Pre-gueu que no hàgiu de fugir a l'hivern o en dissabte (Mt 24,20)* deixant-nos entendre

gia de Jesús, el Messies, fill de David, fill d'Abraham (Mt 1,1). Mateu, parla de genealogia, en el més pur estil semític. Les genealogies volien situar el personatge principal de què tractaven dins de la història i Mateu el que fa és situar-nos Jesús dins de la història d'Israel. Marc dóna per entès que en la seva comunitat tothom coneix que Jesús era un personatge històric. Mateu, a més, ho fa a la jueva, probablement –diuen els experts– perquè la seva comunitat podia ser de majoria jueva i, potser no només això, sinó que també podien tendir a voler defensar la seva fe davant el judaisme oficial que els començava a acusar de blasfèmia i a expulsar-los de les sinagogues (Mateu un evangeli *apologètic*? Podria ser una altra clau de lectura i estudi). Aquesta cita, pel que ens interessa, és marca de l'autor. Mateu ho posa perquè probablement per a la seva pròpia comunitat, la majoria jueus com dèiem, interessa recordar que Jesús és no només el Messies, sinó el fill de David –amb totes les ressonàncies que tenia el Rei David dins la història jueva i per a un lector jueu de l'evangeli de Mateu– i fill d'Abraham, per tant, ens remuntem als inicis, al llibre del Gènesi, en què Déu fa aquell pacte amb Abraham dient-li: *Tu posseïràs aquesta terra i en tu*

que probablement hi ha un tret característic dins la comunitat: que guarden el dissabte. Afegeix el dissabte perquè sap que segons la Llei de Moisès aquell dia ningú no es podia moure fora de determinats quilòmetres. Aquest petit exemple és significatiu a més per a mostrar-nos que cada evangelista té els seus trets característics, una comunitat concreta al davant i amb els seus problemes a resoldre. Potser Mateu el que vol amb el seu evangeli és animar la seva comunitat en el seu dia a dia i que, si tenen problemes amb els jueus del voltant, l'evangeli pugui també ser una eina per a defensar la seva fe en el Messies Jesús amb arguments que els jueus poden entendre.

Si tenim en compte l'esquema de l'evangeli de Marc que empràvem abans, ara hi podem afegir aquests grans ensenyaments de Jesús que Mateu ens proposa. Mateu pren, no sabem ben bé de quines fonts, tota una col·lecció d'ensenyaments de Jesús que organitza de la manera següent:

Sermó de la Muntanya (caps. 5-7)

Missió dels Dotze (9,35-10,42)

Paràboles (cap. 13)

Discurs de l'Església (17,24-18,39)

Fariseus (23,1-36)

Parusia (24,3-25,46)

Si li hagués de posar un títol que resumís el propòsit de Mateu faria així: MATEU O L'ARRIBADA DEL NOU MOISÈS. ¿Com demostra Mateu que amb Jesús ha arribat un nou Moisès i més que Moisès? El truc de Mateu és presentar-nos aquest Jesús i el que li passa..., però Mateu compta que els seus oients coneixen fil per randa la vida de Moisès (com tot bon jueu coneix) i que quan escoltin la vida de Jesús les seves ments faran la resta: compararan, veuran les sorprenents semblances de tots dos personatges, però subtilment s'adonaran de la superioritat de Jesús en comparació amb Moisès. Els textos que Mateu emprà parlant-nos de Jesús amb les seves relacions amb l'Antic Testament corresponents a Moisès són els següents:

Un noi que neix miraculosament de pares jueus: Mt 1,18 // Ex 1,15-20

Un tirà de la terra que vol matar-los: Mt 2,13-15 // Ex 1,8-10

És protegit sobrenaturalment de tot mal a Egipte: Mt 2,19-23 // Ex 2,1-9

Surt d'Egipte i passa a través de les aigües: Mt 3,13-17 // Ex 14,17-31

Anada al desert on és provat: Mt 4,1-11 // Ex 14,22-25

Puja a la muntanya i dona la Llei de Déu als qui l'han seguit: Mt 5-7 // Ex 19,9-13

Que això és quelcom volgut per l'autor, ho podem fer palès si comparem el text de les Benaurances a Mateu i a Lluc. Les Benaurances a Mateu estan dites a la muntanya i segons Lluc estan dites a la plana. On es van dir, ¿a la plana o a la muntanya? Geogràficament no ho sabem (que és el que nosaltres, avui, voldríem saber primer de tot). Però això és el que els evangelistes fan per donar un èmfasi concret al seu relat. L'important és l'ensenyament, no el lloc on s'ensenyava. Però el lloc on es dona l'ensenyament Sí que és important per a la comunitat a la que s'està dirigint l'autor, perquè Mateu està parlant, recordem-ho, a majoria jueva i, per tant, si vol dir que

Jesús és el nou Moisès, l'ha de situar a la muntanya. La muntanya, per a la seva cultura, és el lloc per antonomàsia on Déu es revela, on Déu parlà cara a cara amb Moisès, on Déu va donar la Llei a Moisès. Ara, el nou Moisès està també a la muntanya, parla des de la muntanya, ensenya des de la muntanya i dona, de part de Déu, la Llei al poble, aquesta Llei que comença amb les benaurances i amb tots els altres ensenyaments (**Mt 7-9**). Aquesta muntanya és un nou Sinaí per a Mateu i la seva comunitat.

La clau per mirar d'entendre tot això la podem trobar aquí, són paraules de Jesús: *No us penseu que he vingut a anul·lar els llibres de la Llei o dels Profetes; no he vingut a anul·lar-los, sinó a dur-los a la plenitud (...)* **Jo us dic** que, si no sou més justos que els mestres de la Llei i els fariseus, no entrareu pas al Regne del cel. (**Mt 5,17.20**). Jesús, com un nou legislador d'una categoria superior a Moisès, no ve a substituir la Llei per un ensenyament nou, sinó que vol dur a la plenitud aquesta Llei. Això explica també per què, des del principi, els cristians han guardat amb molta cura les Escripures jueves, l'Antic Testament: aquest ens parla de Jesús i sense aquests textos no podem entendre la novetat que Jesús representa portant a plenitud la Llei de Moisès.

A aquest evangeli, li podríem posar per títol: JESÚS O LA LLEI DELS MÀXIMS. Mateu demanarà a la seva comunitat justament això. Ell, presentant Jesús com ens el presenta, evidencia l'autoritat especial de Jesús. Aquesta autoritat la trobem definida d'alguna manera en aquesta col·lecció de **Però jo us dic...** de Jesús que trastoquen la tradició dels fariseus i volen recordar el nucli, l'esperit de la Llei, la intenció de Déu mateix. Jesús és qui ens demana anar més enllà de la Llei. Això també és un avís per a nosaltres, perquè som molt còmodes i ja sabem bé allò de "feta la Llei, feta la

trampa". Religiosament també ho fem. I Jesús demana als seus seguidors aquesta llei dels màxims, perquè la llei no es pot quedar en la lletra, necessita un esperit que li doni forma, que la vivifiqui i permeti la seva adaptació, perquè el món del segle I en què va viure Jesús no és el mateix que el món del segle XXI en el que estem vivint nosaltres. Per tant, no ens podem agafar a la lletra la llei. Però Jesús i Mateu, amb aquestes paraules de Jesús, ens estan dient: *La llei no ha caducat, la llei està en vigència, però hem de complir-la amb els criteris de Jesús.* ¿Quins són aquests criteris de Jesús? Mateu ens diu que els podrem reconèixer formulats en les antítesis que, com dèiem, fan així: **Ja sabeu que es va dir... però jo us dic... (Mt 5,21-48).** És un plus que Jesús hi afegeix, i nosaltres farem bé de tenir-ho en compte.

Se us va dir no matis, però jo us dic que tot el que s'irrita, qui insulta el seu germà està matant (v. 21). I té tota la raó, que a vegades per matar no es necessita anar amb un ganivet i clavar-li a algú, sinó que hi ha maneres més subtils de matar l'altre, d'anul·lar-lo, com ara la indiferència o el menyspreu.

No cometis adulteri... (v. 27). Jesús dirà: *Tothom qui mira...*, perquè sap que darrere d'una mirada hi ha tot un univers de pensaments que brollen i que poden acabar en accions ben concretes que estan lluny de la voluntat de Déu.

Si algú es divorcia... (v. 31). I Jesús dirà: *Tothom que es divorcia...* Ja ho sabem que Jesús no pot entendre un amor a mitges, que només cerqui la perfecció en l'altre a través, potser, de l'exigència i la humiliació i no en mi. Cal recordar que en temps de Jesús l'home podia divorciar-se de la seva dona per la cosa més nímia. Aquí també hi ha un donar dignitat a la dona del seu temps.

No trenquis els juraments... (v. 33). En canvi Jesús dirà: *No juris mai...* Normalment amb el jurament cerquem que l'altre ens cregui, que es refii de la nostra paraula donada. Jesús, en canvi, cerca que la nostra vida sigui transparent, que aquesta ja parli amb prou eloqüència per si mateixa com perquè n'hi hagi prou amb el nostre "sí" o el nostre "no".

Ull per ull... (v. 38). Jesús dirà: *No us hi torneu...* L'ull per ull ja era una mesura jurídica per posar fre a la venjança personal. I

Prehistòria o relats de la infantesa (1,5-4,13)

Activitat a Galilea (4,14-9,50)

Camí vers Jerusalem (9,51-19,28)

Estada a Jerusalem (19,29-21,38)

Passió i glorificació (22,1-24,53).

Lluc té moltes parts pròpies molt boniques

avui dia, a Orient, encara funciona una mica aquesta idea *refinada* de venjança. Però Jesús ens proposa un camí que passa per acollir el mal que l'altre ens pot reportar i anul·lar-lo amb el bé perquè la venjança i l'odi no s'estenguin com una taca d'oli. És el camí de la pau, dels pacificadors.

Estima els altres... (v. 43). Jesús dirà: *Estimeu els vostres enemics...* La llei escrita de Moisès i la llei oral dels rabins acabaven dient: *Estima els altres, estima el teu proïsme, estima els de casa teva, però a l'enemic mai.* Jesús diu: *Estimeu els vostres enemics...* Quin canvi! ¿Quina altra religió proposa això de manera tan clara? El text clau que resumeix aquesta **lleï de màxims** diu: *Sigueu perfectes com ho és el vostre Pare celestial (Mt 5,48).* Abans el mateix Mateu en un altre lloc havia dit: *Sigueu més perfectes que els savis de la llei, que els mestres de la llei.* Ara diu: *Sigueu perfectes com ho és el vostre Pare celestial, la nostra mesura és Déu mateix, l'amor que Ell ens mostra, és l'amor que nosaltres hem de tenir per als altres. No és fàcil... Però, ànims!, que no estem sols en aquest camí de perfecció cristiana!*

Jesús a l'Evangeli de Lluc

L'esquema de l'evangeli de Lluc que ens pot servir de guia en la nostra lectura personal és aquest:

Pròleg (1,1-4)

i molt ben distribuïdes en el conjunt del seu relat final. Lluc està més interessat a comparar, de bon principi, Joan Baptista (personatge molt secundari en Marc i Mateu) amb Jesús i ho farà relatant-nos l'anunci del naixement de tots dos, les circumstàncies que envolten tots dos naixements, la predicació de tots dos ja essent adults. Així que Lluc comença el seu evangeli amb aquesta mena de vides paral·leles de Joan Baptista i Jesús, amb aquesta mena de prehistòria o relats d'infantesa de tots dos personatges, per fer més evident la novetat que representarà Jesús (Joan representaria el darrer profeta d'Israel, un dels més grans; l'evangeli de Joan, segurament recollint aquesta herència de Lluc, presentarà el Baptista específicament com a *precursor* del Messies).

Si bé la divisió en capítols no és originària dels nostres autors (el text solia escriure's en majúscules i seguit, podem fer-nos la idea de la dificultat que implica la traducció quan cal saber separar bé les paraules per no traduir malament), ara que tenim el text dividit així, ens permet de veure fàcilment que Lluc dedica deu capítols al camí de Jesús vers Jerusalem. Això vol dir que per a Lluc és important *el que fa i el que diu* Jesús quan va cap a Jerusalem (el lloc on s'anuncia per endavant que Jesús hi morirà). Tres capítols dedica a la seva estada a Jerusalem. L'evangeli de Lluc,

però, acaba amb l'Ascensió de Jesús (cap altre Evangeli en parla, només apareix en Marc en l'apèndix afegit al final originari, com ja vam dir més amunt en parlar d'aquell evangeli), però ja sabeu que Lluc té un altre llibre. Que la seva obra consta expressament de dos volums. Lluc no acaba la seva història de Jesús en l'evangeli sinó que aquest evangeli té una segona part: el llibre dels *Fets dels Apòstols*. Jesús puja al cel, però, com que és viu, acaba enviant del Pare, com va prometre, l'Esperit Sant. Ara Jesús és viu a través del seu Esperit i la vida de Jesús s'encarna ara en la seva Església. L'aposta de Lluc és interessant, perquè ens demostra, explicant-nos els primers passos dels deixebles després de la resurrecció de Jesús i amb la conversió i viatges missioners de Pau, que Jesús segueix actuant en el món i en les vides de la gent d'una manera nova, però igualment eficaç. Nosaltres som el cos, l'Església és el cos de Crist; per tant, el que nosaltres fem és continuar aquesta obra de Jesús enmig del món. Lluc ens vol recordar la responsabilitat que com a creients tenim de ser testimonis de Jesús en el nostre món. De ser les seves mans, els seus peus, els seus ulls i llavis, per a portar el missatge i la presència de Jesús arreu.

Però tornem a l'Evangeli (no toca ara parlar dels *Fets dels Apòstols*). Un títol que ens pot ajudar com a clau de lectura d'aquest evangeli seria el següent: LLUC O EL MESSIES REBUTJAT.

En aquest sentit hi ha un text en l'evangeli que penso dona veritablement aquesta clau de lectura com a quelcom volgut expressament per l'evangelista. El text és **Lc 4,16-30**. Lluc narra el moment en què Jesús va a la sinagoga de Natzaret. Allà li donen el rotlle del llibre d'Isaïes, l'obre, i comença a fer lectura d'aquest llibre. I Jesús, llegint el llibre d'Isaïes diu: *L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè Ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona*

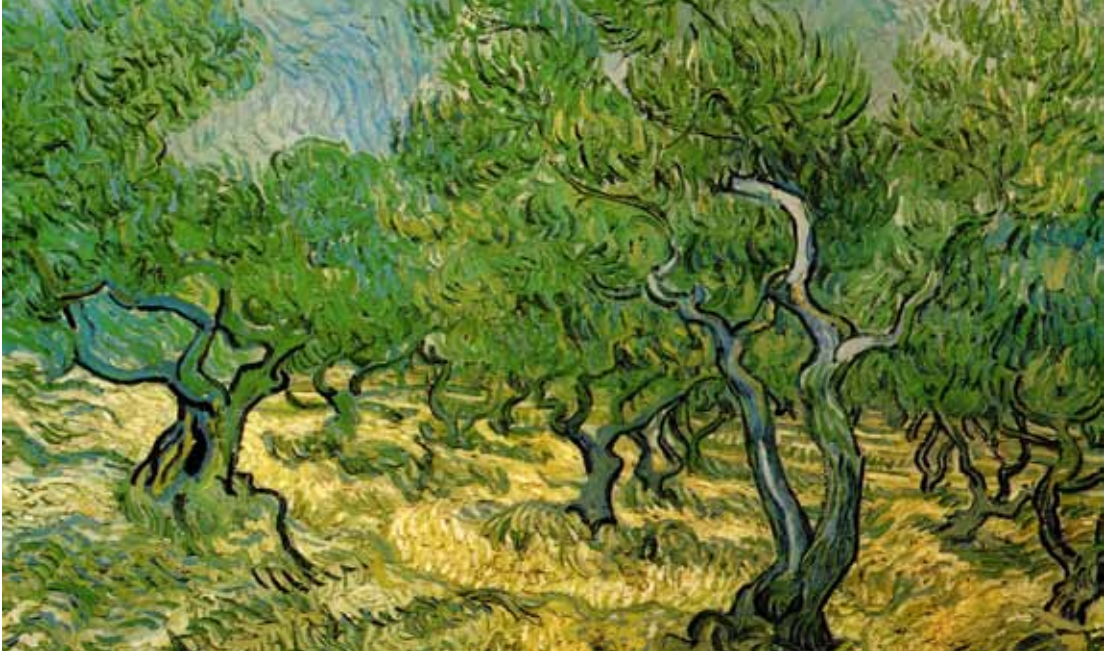
nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor.

És un text prou important com perquè Rudolf Schnackenburg¹, un autor que fa un dens repàs de la persona de Jesús en tots quatre evangelis, es deturi en aquest passatge i digui que aquí l'evangelista Lluc està fent un resum de tot allò que li passarà a Jesús, perquè és presentat com aquell que té l'Esperit de Déu; per tant, és un profeta ungit per Déu mateix; explica què es el que farà i explica com acabarà per fer el que farà, ja que quan acaba de fer aquesta lectura, Jesús es troba amb el rebuig frontal de la gent del seu poble, fins al punt que ha d'escapolir-se d'entre la gent per no ser estimbat muntanya avall. Per tant: Lluc ens posa davant un resum de la vida de Jesús, un resum del que trobarem en l'evangeli que segueix després d'aquest passatge.

Lluc presenta Jesús des del principi com aquest profeta, el profeta per antonomàsia que fa miracles per obra de Déu. Jesús apareix, a més, com el profeta no només del poble d'Israel, sinó també dels gentils (**Lc 4,25-27**), perquè la profecia d'Isaïes ja parla que anirà no només a la gent d'Israel sinó a tots els altres pobles. El seu missatge és universal.

Semblant al que Mateu va fer amb Jesús i Moisès, Lluc ho farà ara amb alguns textos que suggeriran als seus oients correspondències entre Jesús i profetes importants de la seva història. Si comparem, per exemple, el *Magníficat* (**Lc 1,46-55**) amb **1 Sam 2,1-10** (el càntic d'Anna, mare del profeta Samuel) veurem que hi ha paral·lelismes interessants. El *Magníficat*, pròpiament, és un text de Lluc

1. L'obra en qüestió és *La persona de Jesucristo reflejada en los cuatro evangelios*, Herder, Barcelona 2009.

(no el trobarem en cap altre evangeli, és collita pròpia); això ens indica que Lluç coneix aquest text de l'Antic Testament i n'aprofita el sentit i l'ocasió per a escriure el bell càntic de Maria i així dir-nos que Jesús és ungit també amb aquest segell de profeta. Anna, la mare de Samuel, era una dona estèril. Sabem que Maria era verge i no es podia esperar que tingués un fill com el va tenir, sense intervenció de baró. El miraculós naixement de tots dos (amb les característiques especials de Jesús) ens recorden la intervenció de Déu en la història i l'estil de vida que durà Jesús.

També tenim **1 Re 17,17-24** que parla d'un miracle del profeta Elies. El profeta Elies és acollit a casa d'una vídua que té un fill, i aquest fill es mor. I la mare, després d'esbrincar el profeta pel dolor de rebre un fill que no havia demanat i que ara ha vist morir, li prega que el ressusciti. I el profeta el ressuscita. Lluç té en ment aquest relat en l'episodi de Jesús i la vídua de Naïm a **Lc 7,11-17**. Jesús s'atansa a Jerusalem i troba aquesta processó fúnebre d'una dona amb el seu únic fill que és mort. Jesús fa aturar la trista comitiva i el ressuscita davant la sorpresa de tots. Amb aquest trenat de textos que tenen el seu

paral·lel en l'Antic Testament on els protagonistes són profetes cabdals de la història jueva, Lluç ens vol recordar que la vida i la fi de Jesús serà com la d'aquests grans profetes. Jesús farà miracles més grans, però la seva fi serà també la incomprensió i el rebuig com la que visqueren molts profetes del passat.

Això darrer Lluç (**13,32-35**) ho fa notar posant en llavis de Jesús unes paraules dures que presagien la seva fi: *Jerusalem, Jerusalem, que mates els profetes i apedregues els qui et són enviats! Quantes vegades he volgut aplegar els teus fills com una lloca aplega els seus pollets sota les ales, però no ho heu volgut (v. 34)*. Jesús mateix diu que va a Jerusalem perquè no hi ha profeta digne de tal nom que mori fora de la Ciutat Santa. Sap que a Ell també li passarà i, malgrat això, admet el repte, *endureix el seu rostre* i enfila cap a Jerusalem. Per tant, per a Lluç, Jesús és el Messies, en el sentit d'ungit, és el gran profeta rebutjat del poble.

Lluç té força textos propis que podríem catalogar així:

Pròleg (1-3)

Bon Samarità (10,30-35)

Fill Pròdig (15,11-32)

El ric Llätzer (16,19-31)

El fariseu i el cobrador d'impostos (18,10-14)

Emmaús (24,13-35)

Jerusalem (24,36-49)

L'Ascensió (24,50-54)

En aquests textos es revela aquest Jesús que obra grans miracles i que apropa d'una manera especial el Pare als qui pertanyen als estrats més baixos de la seva societat: malalts, publicans, prostitutes... Lluç és especialista en revelar-nos un Déu que no fa diferència entre les persones i que té una mirada de misericòrdia per a tothom. El genial relat del *Fill Pròdig* és en realitat el gran relat que presenta l'amor incondicional i sempre fidel de Déu Pare per als seus fills.

Una altra característica de Lluç són els textos propis on les protagonistes són les dones. No se sap la raó d'aquesta peculiaritat, però sovint Lluç, quan presenta un model masculí ho fa posant un model femení al costat. Potser els seus oients o lectors eren majoritàriament pagans i la situació de la dona (almenys de la dona lliure a l'hel·lenisme i a Roma) era un xic més rellevant. Potser, al contrari, veient que la dona era la més desfavorida en la seva societat la fa aparèixer també en el seu evangeli per donar-li relleu i dignitat i saber que Jesús també està al seu costat en les seves penúries i les injustícies de les quals solen ser objecte. Com sigui, a nosaltres ens ajuden a veure que el missatge de Déu és per a tothom, que Déu no entén de sexes, o a l'inrevés, que els coneix molt bé perquè a tots dos els ha creat, i a tots dos s'hi fa proper. Els textos més importants són aquests:

La vídua de Sarepta (4,25s)

La vídua de Naïm (7,11-17)

La pecadora que ungeix Jesús (7,36-50)

Les dones que segueixen Jesús (7,36-50)

Marta i Maria (10,38-42)

Benaurança sobre una dona i del poble (11,27s)

Guarició de la dona encorbada (13,10-17)

Paràbola de la dracma perduda (15,8-10)

Paràbola del jutge injust i la vídua (18,1-5)

Dones que ploren a la via dolorosa (23,27-31)

Conclusió

És, sens dubte, una gran sort que ens hagin arribat aquests rostres de Jesús a través de la mirada de Marc, de Mateu i de Lluç (com també, naturalment, de Joan, tot i que aquí no ho hàgim tractat), perquè Jesús és un personatge històric difícil de definir, d'encabir en un sol mot, en una sola paraula: Revolucionari? Filantrop? Filòsof? (alguns dels mots en què avui s'intenta encabir Jesús). Llegir els evangelis, que aquí proposem, amb aquestes humils claus de lectura ens permetrà de veure que no és fàcil definir Jesús i que cada evangelista l'ha mirat d'una determinada manera, però no sols l'ha mirat..., també l'ha viscut i l'ha cregut i així l'ha proposat a la fe de la seva comunitat. Avui l'Església ens proposa de confiar i creure en Jesús dins d'aquesta diversitat d'imatges que són els evangelis, perquè Jesús no ens sigui un estrany, sinó el nostre company de camí. Tots els evangelistes, però, fan una sola veu confessant que aquest Jesús no és Moisès, no és Joan Baptista, no és un profeta qualsevol, és el Fill del Déu viu que ha vingut a compartir la nostra vida i que ara és viu enmig de la seva Església, dels homes i dones que el confessen, el viuen i l'encarnen en el dia a dia. Ell ens segueix parlant a tu i a mi, avui i sempre. Farem bé d'escoltar la seva veu a través d'aquests testimonis que ens han arribat per escrit. ¿Ens hi atrevim?

FRA SEBASTIÀ IBARS I TORRES LA LLARGA CAMINADA DE LA MISSIÓ

FRA JOAN BOTAM

Amb l'actitud contemplativa de qui, de vista cansada, hi veu poc, i, agraït, assolida la maduresa, es retroba amb el seu món interior, als seus 92 anys d'edat, fra Sebastià Ibars i Torres celebrà les festes nadalenques captivat per dues grans il·lusions, una, els 75 anys de frame-nor, que s'esqueien el dia 8 de desembre, festa de la Puríssima, i, l'altra, que tanmateix se li resistí, l'homenatge del seu poble natal a fra Tarsici de Miralcamp, compatrici màrtir de la persecució religiosa de la guerra civil, beatificat a la catedral de Barcelona, amb 25 companys més, el dia 21 de novembre de 2015. Dos dies abans d'aquest homenatge, el 4 de gener, fra Sebastià moria plàcidament a la infermeria provincial també ell, sens dubte, amb fra Tarsici, aureolat amb la glòria dels elegits.

Fra Sebastià havia nascut a Miralcamp, el Pla d'Urgell, un poble encimbellat dalt d'un turó, d'àmplia mirada panoràmica, el dia 8 d'octubre de 1923, de família nombrosa i humil. El pare, de molts oficis, exercia de carter, d'agutzil, de vigilant de nit, de sagristà i trobava temps encara per cultivar un petit hort. La família, d'excel·lent imatge social, previ a l'ingrés d'en Sebastià al seminari seràfic, a Igualada, havia ofert a l'orde de framenors caputxins un fill més gran, en Salvador, fra Antoni, que morí al noviciat de Manresa, el dia 5 d'abril de 1934, als 16 anys d'edat. En Sebastià entrà al seminari seràfic el mateix any. En esclatar la guerra civil, tornà a Miralcamp i, acabada la contesa bèl·lica, l'any 1940, reprengué el temps de formació, ara a Tar-

ragona, i, uns mesos després, vestí l'hàbit, amb el nom de fra Feliu de Miralcamp, al convent-noviciat, a Arenys de Mar, el dia 6 de desembre. Seguí els estudis de filosofia i teologia a Arenys de Mar, Igualada i Sarrià. Fou un estudiant excel·lent, amb domini perfecte del llatí, del cant —els seus solos de veu atenorada eren esperats i agraïts—, i, en general, de totes les assignatures, en un temps d'enutjosa precarietat de mitjans. El dia 25 de gener de 1948 fou ordenat prevere i, als pocs mesos, empenia la llarga i fecunda caminada de la missió vers Nicaragua i, més endavant, amb dues o més interrupcions, Mèxic.

Primera etapa de la missió: Nicaragua

Fra Sebastià, amb la primera expedició de missioners de després de la guerra civil, el 19 de març de 1948 embarcà cap a les terres d'ultramar a Barcelona a bord del vaixell de càrrega *Manuel Calvo*. Arribat a Amèrica Central, completà els seus estudis a Costa Rica, al convent de Cartago, aleshores presidit per la venerable figura de fra Dionís de Llorenç. El mes de juny del mateix any fou enviat a la fraternitat de Sant Antoni, a Managua, al cor de la ciutat, al servei de la pastoral parroquial de la casa i de les filials que mantenia al seu entorn.

Managua, amb la resta del país, vivia sotmesa feia anys al règim dictatorial del general Anastasio Somoza. L'oposició social i política al sistema establert, de filiació majoritàriament sandinista, s'havia de moure amb moltes precaucions. Qualsevol mostra de dissidència era tallada d'arrel amb ben pocs miraments. El primer i essencial objectiu de la lluita eren aleshores els drets humans. La fraternitat, que d'entrada trobà fra Sebastià, d'avançada edat, suportava amb resignació aquella situació. Amb els aires dels nou vinguts, però, fra Sebastià era un d'ells, decididament s'afermaren a poc a poc les ànsies de democràcia i llibertat en sintonia amb els moviments laïcals cristians de resistència. A Sant Antoni, amb les activitats pròpies de la pastoral dels sagraments, hi eren presents la JOC (Joventut Obrera Cristiana) i, amb les escoles parroquials, no poques pies associacions de forta incidència ciutadana, com l'anomenada, a propòsit d'una singular imatge del Crist, *la sangre de Cristo*. Fra Antoni Pera, company a Managua de fra Sebastià, fundador de Ràdio Catòlica de Nicaragua, sortia a antena cada dia, al matí, amb una meditació de signe religiós, i, al vespre, amb una reflexió de caràcter social. Al mateix temps, des de l'església veïna de Sant Sebastià,

a càrrec també dels caputxins, s'emetien cada diumenge les homilies de fra Rosend de Sidamon. Els caputxins eren estimats i, alhora, rigorosament vigilats. En un context semblant, pren especial relleu a Managua al llarg d'aquests anys, el lideratge equànime i serè que com a superior hi exercí fra Sebastià. Sempre present a casa –no era especialment dotat per sortir a predicar–, amb el seu hàbit blanc emergia com un símbol enmig de les àmplies oficines parroquials i, així mateix, a l'època, de la fraternitat habitualment composta per igual de frares catalans i nord-americans de la missió atlàntica, acollits normalment a Sant Antoni. A taula, per exemple, ell era qui marcava la pauta a l'hora d'esmorzar, amb bon humor; al punt equidistant de la cultura del pa amb tomàquet, d'un costat, i del pa amb mantega, de l'altre.

Segona etapa de la missió: Mèxic

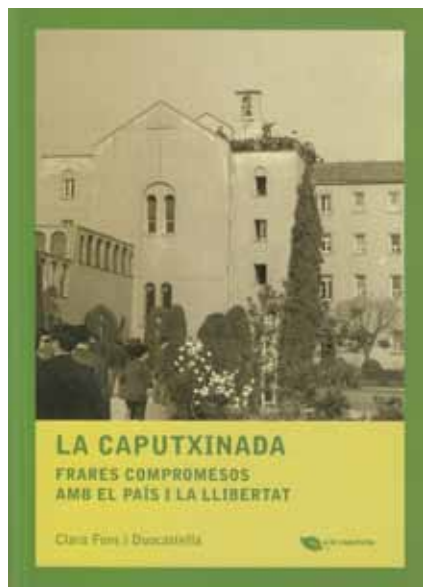
El 1972 és a Managua l'any del gran terratrèmol que destruí la ciutat. Els caputxins hagueren d'abandonar-la i, com tothom, buscar-se a la perifèria un lloc de refugi. El trobaren a Monte Tabor, una filial de la paròquia de Sant Antoni. Hagueren de replantejar, amb la seva presència, la seva oferta pastoral. Una, la Ràdio Catòlica de Nicaragua, generalista, es convertí en assaig de promoció d'escoles radiofòniques en atenció als camperols, ara sota la direcció de fra Bonifaci Etxarri. La fraternitat de *Las Águilas*, a la perifèria de la ciutat de Mèxic, en sortí beneficiada: amb els reforços arribats de Nicaragua: potencià l'animació de la comunitat cristiana parroquial, la formació franciscana destinada a religiosos i laics i, sobretot, l'assistència espiritual a les clarisses caputxines, la tasca ingent que en bona hora fou encomanada a fra Sebastià.

Les clarisses caputxines de Mèxic són pel seu nombre, les seves presències al país i a l'estranger, un fenomen singular. Pels seus orígens humils i sobretot pel seu perfil espiritual molt franciscà i mexicà. Quan fra Sebastià en prengué cura com assistent eren 26 monestirs; en l'actualitat

superen la seixantena. Vol dir que no hi ha un sol estat de Mèxic orfe de la seva presència. Solen completar la formació en un parell o més de monestirs especialment dotats d'aules, professorat i habitacions. Al de Guadalupe presideix l'aula gran un expressiu retrat a l'oli del fra Sebastià, *el flaco de oro*, com el coneixien familiarment pel seu perfil digne, profund i auster. "L'experiència d'acompanyament de les monges –ho confessa ell mateix–, m'ajudà a viure a fons la meua vida espiritual, sacerdotal i religiosa; vaig aprendre molt d'elles i del poble pobre i senzill amb qui vivien".

En tornar a Catalunya vers el 1990, fra Sebastià se sentí a casa, tot i haver-ne estat absent molts anys. A Manresa, l'Ajuda, Pompeia i Sarrià, on sojornà, es féu amb naturalitat amb tothom. Se'l notava proper, creïble. Sense ostentació, disposat a escoltar, a acompanyar i somriure. Més, quan l'any 2013 ingressà a la infermeria provincial, a Sarrià, amb un gest amable sempre i la pregària a flor de llavis. Fra Sebastià: un autèntic framenor, dotat amb els dons de la llum, la bondat i la pau, com desitjava sant Francesc, tot ell al servei de la missió.

50 ANYS DE LA CAPUTXINADA

LA CAPUTXINADA. FRARES COMPROMESOS AMB EL PAÍS I LA LLIBERTAT

CLARA FONS DUOCASTELLA

ED. MEDITERRÀNIA, COL. A LA CAPUTXINA,
BARCELONA 2016.

El 9 de març de 2016 es complien 50 anys de la tancada d'estudiants universitaris junt amb intel·lectuals al convent de Sarrià amb la intenció de fundar el Sindicat Democràtic d'Estudiants, l'anomenada Caputxinada.

En ocasió d'aquesta efemèrides, a la col·lecció "a la caputxina" d'Editorial Mediterrània s'ha publicat un volum l'autoria del qual és de Clara Fons, sociòloga i membre del grup de recerca ISOR (Investigacions en Sociologia de la Religió) de la Universitat Autònoma.

El llibre és com una crònica molt ben ambientada del que succeí durant els tres dies que durà la tancada de més de cinc-centes persones al convent de Sarrià. És

com una Caputxinada des de dins, narant com ho van viure els seus protagonistes. El text està redactat a partir de les entrevistes realitzades als frares que la varen viure. D'aquestes entrevistes, l'autora, el dia de la presentació del llibre a Sarrià (<http://www.caputxins.cat/presentacio-del-llibre-la-caputxinada>), destacà tres característiques comunes: l'acollida, la integritat i el sentit de l'humor, i dues premisses: que el temps no fa favors a la memòria i que el temps ens permet posar el nostre focus d'interès en aspectes que en la immediatesa passen desapercibuts. També explicà que el llibre està fet de petites anècdotes, de moments concrets, que ajuden a donar un sentit ple a la Caputxinada, perquè no es pot entendre sense la visió personal d'aquells que en van ser protagonistes. Assenyala que les entrevistes dels frares les havia completat amb la recerca a l'arxiu del convent. L'escriptora volgué remarcar l'acollida de la fraternitat. Indicà que "la Caputxinada no va ser tant un acte polític, sinó sobretot una oda a l'acolliment", un acolliment des de la discreció, donant protagonisme als estudiants i als intel·lectuals. L'autora digué que "el llibre parla dels frares de Pau i Bé, dels homes que coherents amb la seva manera de viure i entendre la fe, van protegir durant tres dies centenars de persones que defensaven la llibertat". Indicà que en les entrevistes també havia vist política, en el sentit de compromís per una societat més justa; "no estaven fent misericòrdia, feien justícia". No tots els frares que hi havia en el convent tenien el mateix tarannà ni la mateixa sensibilitat social, hi havia pluralitat, però la integritat els va permetre mantenir la unitat.

**«El Fill de Déu se'ns ha fet camí»
(Clara d'Assís)**